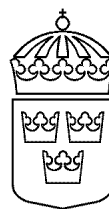

Riksdagens protokoll

2000/01:80

Torsdagen den 15 mars

Protokoll
2000/01:80

Kl. 12.00 – 12.59
14.00 – 15.02

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 9 mars.

2 § Utökning av antalet extra suppleanter i EU-nämnden

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i EU-nämnden skulle utökas från 28 till 29.

Kammaren medgav denna utökning.

3 § Val av extra suppleant i EU-nämnden

Företogs val av extra suppleant i EU-nämnden.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i EU-nämnden
Harald Nordlund (fp)

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2000/01:305

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:305 av Rolf Gunnarsson (m) hemvärnets rekrytering.

Interpellationen kommer att besvaras den 27 mars 2001.

Skälet till dröjsmålet är att försvarsministern inte kunnat finna en debattdag som passar både honom och interpellanten.

Stockholm den 12 mars 2001

Försvarsdepartementet

Björn von Sydow

Enligt uppdrag

Ingvar Åkesson

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2000/01:287

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:287 av Stefan Attefall om den kommunala självstyrelsen.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 3 april 2001.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 6 mars 2001

Justitiedepartementet

Britta Lejon

Interpellation 2000/01:314

Till riksdagen

Interpellation 2000/01:314 av Kenneth Lantz om insamling av miljöfarliga batterier.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 24 april 2001.

Skälet till dröjsmålet är bl.a. tjänsteresor, plenifri vecka i riksdagen samt utlandsresa.

Stockholm den 13 mars 2001

Miljödepartementet

Kjell Larsson

Enligt uppdrag

Kathrin Flossing

Expeditions- och rättschef

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2000/01:286 om ursprungsmärkning för livsmedel

Anf. 1 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Lena Ek har frågat justitieministern vilka åtgärder han avser att vidta för att öka människors möjlighet att handla bra mat genom förändringar av ursprungsmärkningen samt för att förbättra möjligheterna att ta miljöhänsyn vid offentlig upphandling. Interpellationen har överlämnats till mig.

I dag finns obligatorisk ursprungsmärkning för nötkött. Förädlade produkter som innehåller andra ingredienser utöver nötkött omfattas inte av reglerna. Däremot finns inget hinder att märka dessa produkter med ursprung, under förutsättning att märkningen inte är vilseledande för konsumenten. För andra köttslag än nötkött finns sedan år 1995 en frivillig branschöverenskommelse om ursprungsmärkning. Nötkött omfattades tidigare av denna överenskommelse.

Jag anser att konsumenten har rätt till märkta produkter för att kunna göra ett medvetet val. Därför bjöd jag in företrädare för köttbranschen till Jordbruksdepartementet för att diskutera vad vi kunde göra för att förbättra konsumenternas förtroende för kött. Jag fick då svaret från branschen att man påbörjat ett arbete för en större öppenhet och ökade möjligheter för konsumenterna att välja efter produktens ursprung. Diskussionerna ska resultera i "etiska riktlinjer för livsmedelsbranschen". Detta ser jag som ett mycket positivt initiativ.

Jag tror att det finns stora fördelar med att branschen frivilligt märker produkterna tydligare. En obligatorisk ursprungsmärkning av beredda köttprodukter vore att gå ett steg för långt. Det finns inom gällande regelverk för märkning av livsmedel ett relativt stort utrymme att förbättra märkningen och informationen till konsumenterna om varans ursprung.

Att införa en utökad obligatorisk ursprungsmärkning på nationell nivå är en åtgärd som måste notifieras till EG-kommissionen. Eftersom detta med största sannolikhet skulle uppfattas som en inskränkning av principen om den inre marknaden och varornas fria rörlighet, skulle kommissionen med största sannolikhet avvisa en sådan begäran. En obligatorisk ursprungsmärkning skulle av länder utanför EU kunna uppfattas som ett tekniskt handelshinder.

Märkning debatteras ofta i olika handelsforum, såsom WTO, utifrån just denna aspekt. Jag är övertygad om att branschen på frivillig väg kan möta konsumenternas krav. Märkning med ursprung är en konkurrensfördel. Det ska understrykas att det redan i dag finns företag som frivilligt anger ursprunget för råvaran på etiketten, vilket ger oroliga konsumenter valmöjlighet.

Märkning är aldrig gratis. Det blir naturligtvis i slutändan konsumenten som betalar för märkningen. Därför menar jag att frivillig märkning blir mer flexibel, eftersom den i högre grad styrs av konsumenternas efterfrågan. En omfattande dokumentation och märkning med ursprung ned till gårdsnivå blir naturligtvis mer kostsam men bör finnas i den utsträckning konsumenterna efterfrågar en sådan.

Livsmedelsverkets generella märkningsregler säger att märkning inte får vara vilseledande. Vid utformande av ett frivilligt system är detta en viktig aspekt. T.ex. får ursprungsmärkning av kött råvaran inte ge intrycket att de andra ingredienserna har samma ursprung. Definitionen av ursprung kan också bli svår; djuret kan vara fött, uppfött och slaktat på olika ställen.

Den s.k. ovalen är ett kontrollmärke som garanterar att produkten tillverkats i en anläggning som är godkänd ur hygiensynpunkt. Märket är en EU-standard. Om det i ovalmärket är angivet Sverige innebär detta att varan tillverkats i Sverige, inte att ursprungslandet för råvarorna är Sverige. Det är mycket olyckligt om detta märke förväxlas med råvarans ursprung.

Sverige är i dag självförsörjande på nötkött till 75 %. Detta innebär att vi måste importera kött, främst från andra medlemsstater, för att täcka vårt behov. Jag vill understryka att det är säkert att äta kött, oavsett köttets ursprung. Prioner har aldrig påvisats i kött, bara i riskdelarna på djuret, och dessa kommer inte ut i livsmedelskedjan.

Det nötkött som levereras till skolbespisningar etc. ska vara märkt på samma sätt som det kött som levereras till livsmedelsbutiker för att förpackas och säljas. Halvfabrikat med nötkött som ingrediens vilka levereras till skolbespisningar behöver inte märkas, men det finns å andra sidan inget hinder för detta så länge märkningen inte är vilseledande. Det finns således en möjlighet för inköpsansvariga vid skolbespisningen att ställa krav på leverantörerna om märkning även av halvfabrikat. Personalen i skolbespisningen kan alltså informera om köttets ursprung då eleverna ställer frågan. Motsvarande resonemang gäller även för köttslag där obligatoriska krav på ursprungsmärkning inte finns.

Precis som Lena Ek anser jag att det vore bra att kunna ta miljöhänsyn vid upphandling. Det finns regler för detta på gemenskapsnivå. Vad som är möjligt enligt dessa regler är inte helt enkelt att reda ut. Kommissionen ska under våren presentera ett tolkningsmeddelande avseende miljökrav vid offentlig upphandling. Genom meddelandet kommer det att klargöras hur miljökrav kan ställas.

Redan nu kan man dock anse det klart att det är möjligt att vid offentlig upphandling ställa preciserade kvalitetskrav på varan. Dessutom medger lagen att upphandlaren ställer krav på att varorna producerats i enlighet med en EG-standard. Detta gör det möjligt att ställa krav på att t.ex. livsmedel ska ha producerats ekologiskt, eftersom EU:s förordning om ekologisk produktion jämföras med en EG-standard. Det är däremot inte möjligt att specifikt ange en viss miljömärkning, t.ex. Svanen eller Bra Miljöval. Reglerna är föremål för mer eller mindre strikta tolkningar.

Anf. 2 LENA EK (c):

Herr talman, ministern och kära åhörare! Alla konsumenter har rätt till sunda och säkra livsmedel. Så långt tror jag att alla politiska partier är överens. När människor handlar mat till sina barn, till sina föräldrar eller till sig själva vill de snabbt och enkelt kunna läsa sig till vad de faktiskt köper – var varan är producerad eller tillverkad och vad den innehåller.

Den person som handlar kött vill kunna se var djuret är uppfött och med vilka metoder, var det är slaktat och var det är styckat. Om jag går och handlar korv eller andra charkuterier eller hel- eller halvfabrikat, vill jag kunna läsa mig till var varan är gjord och vad den innehåller.

I dag finns ett märkningssystem som faktiskt lurar konsumenterna i Sverige. Lagstiftningen lägger en plikt på tillverkaren att ange var produktionen eller tillverkningen av halvfabrikatet eller av korven har skett men inte varifrån innehållet kommer.

Kött från olika håll med möjligt innehåll av genmodifierade organismer överdrivet mycket antibiotika eller vad det nu är fråga om preciseras inte och kan mycket väl ingå i en produkt som är märkt: svensktillverkade köttbullar, utan att det är vad konsumenten menar med svenska köttbullar, t.ex. Det framgår inte om det är genmodifierat. Antibiotikainformation finns inte. Hormoninformation finns inte. Färgämnen och andra tillsatser redovisas inte fullt ut.

Det här är en situation som inte är bra och som jag tror att alla konsumenter vill ha en förändring av. Jordbruksministern har nu århundradets tillfälle i det rådande debattklimatet i Europa med BSE, mul- och klövsjuka, salmonella, hormonanvändning, överdriven antibiotikaanvändning, osv. Därav har följt en fullt förståelig oro hos konsumenterna. Då finns århundradets möjligheter att föreslå ändrade regler på det här området och ge konsumenterna verklig makt att välja.

Jordbruksministern säger i sitt svar på min interpellation att en obligatorisk ursprungsmärkning av beredda köttprodukter vore att gå för långt. Jag tycker inte alls att det är att gå för långt. Det är ett fullt anständigt, fullt möjligt och fullt berättigat krav från landets konsumenter, och för den delen från hela Europas konsumenter.

I dag finns från ordförandelandet och jordbruksministern inget initiativ på EU-nivå för att få till stånd en sådan fullständig och ärlig konsumentupplysning. Det sägs i svaret att det sannolikt skulle uppfattas som en inskränkning av den inre marknaden, och det skulle sannolikt avvisas av kommissionen.

Opinionsläget i Europa har förändrats otroligt under det senaste året. Vi har kommit en mycket lång väg från det gamla domslutet som t.ex. förbjöd kampanjen *Buy Irish*. Det kan inte vara så att märkning blir miljöfientlig, som det är i dagens läge. Vi måste ändra situationen så att märkning av livsmedel tjänar miljöintressena och konsumenternas intressen.

Den inställning man har är därför fullständigt obegriplig för mig. Man vågar inte prova om kommissionen faktiskt avvisar detta och om WTO avvisar detta. Vi har i dag en situation där många länder har satt stopp för all livsmedelsimport. Det gäller USA, Kanada och Norge, för att ta några exempel. Man skulle kanske t.o.m. välkomna en fullständig och ärlig konsumentupplysning.

Anf. 3 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Först till det sista. Att USA och Norge har satt stopp för köttimport har ingenting med märkning att göra. Jag har diskuterat det vid ett flertal tillfällen med min norske kollega. Man kan ju inte märka "mul- och klövsjukefri" på köttpaketet. Det var väl inte det som Lena Ek menade. Det går inte att märka det så. Debatten om stopp för import av EU-kött har ingenting med debatten om märkning att göra.

Jag beklagar att ovalen, för det är väl den som är upphovet till debatten, har vållat diskussion och att den har vilselett konsumenterna. Jag säger det återigen. Det beklagar jag väldigt mycket. Livsmedelsverket har tre ord som jag tycker är väldigt bra för hur en märkning ska utformas. Det ska vara sant, relevant och ej vilseledande.

Sant är att det står på ovalen att det är svenskt, dvs. att det är tillverkat i Sverige. I det här fallet handlade det om köttbullar som var trillade i Sverige. Det är sant. Frågan är om det är relevant. Det kan man alltid diskutera. Det är en värdefråga. Det kanske inte är så att konsumenterna är så intresserade av var köttbullarna är trillade någonstans.

Däremot är det mer intressant med ej vilseledande. Den här ovalen, såsom den har kommit att uppfattas som konsumentinformation, är vilseledande. Det var också av det skälet som jag kallade samman branschen för att den ska göra på ett annat sätt. Det har den lovat att göra. Jag har

också sagt: Låt oss ge den en tid så att vi får se om den klarar av det som den har lovat, bl.a. nya etiska riktlinjer för sin märkning. Det tycker jag är bra. Jag vänder mig lite grann mot att allt ska läggas i politikernas knä. Vi måste också kunna lita på branschen i vissa sammanhang.

Lena Ek säger att jag inte har tagit något enda initiativ. Jag vill påminna om att det var jag som tog initiativet till nötköttsmärkning redan år 1995. Då blev det inte särskilt väl mottaget i riksdagen, i EU-nämnden eller i ministerrådet. Men i dag, sex år senare, är det en sanning. Det visar naturligtvis att opinionsläget har förändrats. Men det visar också att det inte är enkelt att göra en sådan märkning.

Vi har inte en fullständig märkning av helt nötkött, styckningsdetaljer eller köttfärs i dag i hela EU. Man var inte mogen för det. Man hade inte det spårningssystemet på sina djur, dvs. på sina kor, tjurar och stutar, som vi har i Sverige. Vi kunde gå före. Det system som träder i kraft i hela EU den 1 januari 2002 kunde vi fatta beslut om i Sverige redan den 15 september därför att vi låg före. Det tycker jag är väldigt bra. Det var ett svenskt initiativ.

Detta visar också att det inte är så enkelt att bara stå upp och kräva obligatorisk märkning eftersom länderna är olika, och länderna har kommit olika långt. Detta är ett område som är föremål för gemenskapspolitik, dvs. länderna måste gå i samma takt, och vi måste göra det gemensamt. Det är inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken.

Lena Ek tar upp frågan om hormoner. Det finns inte hormoner i europeiskt kött. Det hoppas jag att vi är överens om att vi heller inte ska ha. Är det kött från något EU-land är det också hormonfritt.

Anf. 4 LENA EK (c):

Herr talman! Det finns ett hormonförbud i Europa. Men det importeras också en mängd kött och beredda produkter från länder som inte har hormonförbud. Detta är för konsumenten fullständigt omöjligt att veta om man inte har en ärlig och sanningsenlig konsumentupplysning på förpackningen. Det är fullständigt omöjligt för konsumenten att veta detta.

Eftersom detta område nu är föremål för gemenskapspolitik finns det i rådande opinionsläge, om man verkligen vill, en möjlighet att driva dessa frågor på ett annat sätt för att just pressa utvecklingen framåt mot en ärlig, sanningsenlig och fullständig konsumentupplysning vad gäller också beredda köttprodukter.

Jag kan inte förstå att man inte vågar prova den vägen. Precis som Margareta Winberg säger har opinionsläget i världen förändrats när det gäller dessa frågor. Bara de senaste åren har det ändrats otroligt mycket. Det är heller inte tekniskt omöjligt. Vartenda djur i EU har i dag ett plastmärke i örat. Det förs gårdsjournaler på varenda gård om hur det ska se ut.

Det är också föremål för utveckling runtom i de olika länderna. I och med att vi har gått före i Sverige och visat att det är möjligt innebär det också att man kan ta upp diskussioner runtom i Europa att fullfölja spårningen som är så viktig när det gäller smittskydd.

Om man inte har hunnit lika långt i teknik i de olika länderna i gemenskapen eller ute i världen är det också en konsumentupplysning som är viktig för den som handlar. Det finns många föräldrar, många männi-

skor i skolbespisningar och på ålderdomshem som vill vara säkra på vad de handlar. Det kan de bara vara om det finns en ursprungsmärkning på det hela. Köper jag kött från ett visst land vet jag att man där inte har hunnit lika långt som i Sverige. Den konsumentupplysningen är otroligt viktig för den enskilde och blir allt viktigare.

I går debatterades här i kammaren betänkande nr 12 från miljö- och jordbruksutskottet om livsmedelskontroll och genteknik. Då fördes debatten om fullständig, sanningsenlig och ärlig konsumentupplysning. De yrkanden som fanns där blev nedröstade av majoriteten med socialdemokraterna i täten. Jag tycker att det är beklagligt ur konsumentsynpunkt att det blev så.

Sverige som ordförandeland har en historisk chans, århundradets chans, att driva på debatten om konsumentupplysning och märkning i rätt riktning. Det är synd att man inte tar det här tillfället till vara ordentligt.

På samma sätt handlar det om att man måste kunna ställa krav när man handlar varor, när man gör den offentliga upphandlingen för att handla mat till skolbespisningar, ålderdomshem och sjukhus. Där ligger också möjligheten att förstärka i miljövänlig riktning.

När det gäller att tolka detta håller jag med jordbruksministern om att regelkomplexet är stort, svåröverskådligt och krångligt. Men här har ordförandeskapet en strategisk roll för att driva på utvecklingen av upphandlingsreglerna. Det förs diskussioner om hur man tolkar möjligheten att handla miljövänligt och att handla produkter som är fullständigt och ärligt märkta på ett sådant sätt att konsumentupplysning och konsumenternas makt gagnas. Det gäller också upphandlingen, på samma sätt som märkningen av livsmedel. Ordförandeskapets strategiska roll måste ju utnyttjas. Nu har halva tiden gått. Snart är det för sent att kunna påverka den här utvecklingen.

Anf. 5 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag kan förstå otåligheten. Jag har också varit, och är, väldigt otålig. Men betänk då att det har gått sex år sedan jag första gången väckte förslaget om en obligatorisk märkning av nötkött, och ännu i dag är det inte implementerat i alla länder. Det 1 januari 2002 införs det en skyldighet för alla länder att märka helt kött, smådelar av kött och köttfärs fullt ut. När det gäller det hela köttet ska det stå var djuret är fött, uppfött och slaktat. Dessutom ska det finnas ett referensnummer så att det går att spåra köttet ned till gårdsnivå.

Lena Ek säger att det är enkelt därför att alla djur har gula lappar i öronen. Det är så att alla kor ska ha det, men detta ska också följas av stalljournaler så att man kan spåra djuret vid slakten. Detta fungerar inte i dag. Det är skälet till att vi ännu inte ens för nötkött har hunnit implementera de regler som jag föreslog 1995.

Jag tycker nog att man måste ta ett steg i taget och se till att detta fungerar. Sedan har vi ju andra djur som inte är märkta, t.ex. grisar. De ska var märkta i grupp så att man kan se hur gruppen förflyttas. Ett annat exempel är får. Ett land som Grekland har många får, och det är ofta utegångsfår uppe i bergen. Hur ska man veta vems de är och vilken gård de tillhör? Det är oerhört komplicerat. Det låter så enkelt när Lena Ek står här och säger att det är lätt och att det bara är att märka dem. Det är

inte så lätt att märka alla djur. Vi tar steg framåt hela tiden. Det är Sverige som har tagit initiativet till detta. Glöm inte det!

Jag menar att vi ska se till att vi fullt ut uppfyller de regler som vi har fattat beslut om innan vi beslutar om nya, särskilt med tanke på att vi inte har underlag för de nya reglerna. Då får vi göra det på frivillig väg och ta det land för land. Sverige går före här också, fast på frivillig väg.

Ursprungsmärkning är ingen garanti för att man får reda på om ett djur har blivit uppfött med t.ex. antibiotika i fodret. Frågan är ju hur mycket information vi ska ha i en deklaration som ska stå på ett ganska litet köttpaket. Hur mycket information orkar konsumenten ta emot? Det är också en fråga. Man får inte göra det alltför svåröverskådligt för konsumenterna. Det är inte bara regelverket som är svåröverskådligt. En lapp på en köttbit kan också bli svåröverskådlig.

Anf. 6 LENA EK (c):

Herr talman! Genom en konsekvent märkning av livsmedel avseende produktionsland, förekomst av genmodifierade produkter, antibiotika, hormoner, färgämnen och andra tillsatser kan konsumenternas makt öka. Detta har vi i Centerpartiet och Centerkvinnorna drivit i bra mycket mer än 20 år som ett av våra huvudkrav, och ständigt finns det ett mothåll. I går röstades de här kraven ned här i kammaren. Precis exakt de tydliga kraven på en fullständig och ärlig konsumentupplysning röstades ned.

I svaret på min interpellation i dag säger jordbruksministern: "En obligatorisk ursprungsmärkning av beredda köttprodukter vore att gå ett steg för långt." I sitt andra svar säger ministern: "Hur mycket information orkar konsumenten ta emot?"

Det är väl konsumentens ensak. Huvudsaken är väl att uppgifterna finns så att den som vill kan läsa sig till detta. Jag tycker att man inte ska nedvärdera människors möjligheter att ta till sig information och ta det som förevändning för att låta bli att införa regler om en fullständig och ärlig ursprungsmärkning och konsumentupplysning. Det är att vända på saken på ett sätt som ger ett alldeles härresande resultat måste jag säga.

Faktum kvarstår att ordförandeskapet ger Sverige århundradets chans att driva på när det gäller en fullständig och ärlig ursprungsmärkning av produkter. Det ger Sverige som ordförandeland århundradets chans att förbättra upphandlingsreglerna och förtydliga detta. Jag kan konstatera att dessa initiativ inte finns i de här sammanhangen därför att ministern säger att det är att gå ett steg för långt, att konsumenterna inte kan ta emot informationen och att det är möjligt, eller kanske sannolikt, att kommissionen skulle säga nej. Man provar inte möjligheten.

Jag tror att opinionsläget är ett annat i dag. Jag tycker inte att man ska använda kommissionen som ett konstgjort hinder för en önskvärd utveckling när det gäller konsumentupplysning och konsumentmakt.

Anf. 7 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Nu räknar Lena Ek upp allt som skulle stå på etiketten. Det är möjligt att det vore väldigt bra, men man måste väl också fråga sig vad konsumenterna efterfrågar. Det har gjorts undersökningar av det. Det visar sig att det som konsumenterna upplever som väldigt viktigt är ursprungsland. De vill veta var köttet kommer ifrån. Man ska inte heller underskatta konsumenternas kunskap om hur djur har det i Sverige jäm-

fört med andra länder, hur det är med fodret och antibiotikan i Sverige jämfört med andra länder osv.

Det var därför som Sverige 1995, utan att vara ordförandeland, tog initiativ till märkningen av nötkött. Nu nästan sju år senare – det kommer den 1 januari 2002 – blir det verklighet. Det visar kanske något av svårigheten att göra detta. Det handlar inte bara om att det ska stå på en etikett. Det handlar om att man ska ha ett system som gör att man kan följa köttet från butiken och ända ned på gårdsnivå. Och det är inte bara det, utan man ska också på gårdsnivå veta vilket foder som den bonden har utfodrat sina djur med.

Det är inte enkelt att få till stånd ett sådant heltäckande system i alla länder i EU. Nu har vi börjat med nötköttet. Jag är säker på att vi om ett antal år kommer att fortsätta med t.ex. griskött. Det är väl det som ligger närmast till hands – det som kanske är det minst svåra nästa gång.

Däremot upplever jag märkningen av lamm- och färskött som väldigt svår på grund av att man håller får på ett annat sätt än kor. Korna måste man mjölka varje dag, åtminstone om det är mjölkkor. Fåren kräver inte tillsyn på samma sätt.

Låt oss nu ge branschen chansen under den här tidsperioden. Sedan får vi se vad som händer när vi väl har infört märkningen av nötkött fullt ut.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2000/01:278 om glesbygdsskolornas framtidsmöjligheter

Anf. 8 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):
Herr talman! Birgitta Sellén har frågat

- hur jag avser att verka för att öka skolornas möjligheter att lokalt anpassa arbetet för att verka efter egna förutsättningar,
- om jag är beredd att stödja moderna inlärningsmetoder för att rädda skolor i glesbygd,
- om jag är beredd att lyfta frågan om glesbygdsskolor och göra något för att rädda dessa skolor.

Ett av de tyngst vägande skälen för den förändrade ansvarsfördelningen mellan stat och kommun var att kommunen själv skulle få förfoga över sin skolorganisation. Dialogen kring beslut om små skolor skulle föras mellan kommunpolitikerna och kommuninnevånarna. Jag anser fortfarande att detta är det bästa systemet, och jag anser inte att staten ska intervensera i enskilda fall. Kommunerna vidtar olika åtgärder för att stödja byskolorna genom att utnyttja lokaler och resurser så väl som möjligt. När man trots detta beslutar att lägga ned en skola påverkar det naturligtvis bygdens fortlevnad.

Kostnaderna för en elev i grundskolan varierar mellan kommuner och kommungrupper. I Pajala kostade 1999 en elev 76 200 kr och i Tomelilla 37 000 kr. En glesbygd har högre kostnader för lärare, skolmåltider och

Prot. 2000/01:80
15 mars

*Svar på
interpellationer*

läromedel beroende på att man har små skolor och stora avstånd. Det statsbidrags- och utjämningsystem som gäller för kommuner och lands-
ting syftar till att ge alla kommuner samma förutsättningar att erbjuda
god service till sina innevånare. Genom utjämningsystemet kompen-
sas glesbygdskommunerna för strukturella merkostnader för elevernas
skolgång.

Små skolor erbjuder ofta positiva och trygga förhållanden. Det finns
dock en gräns för hur liten en skola kan vara både ur ekonomisk och ur
pedagogisk synvinkel. Alltför små skolor riskerar att inte kunna erbjuda
den allsidiga och utvecklande miljö som läroplanen förutsätter. En skola
med alltför få elever kan få svårigheter att erbjuda underlag för samar-
bete, fostran, och social utveckling eller att ge de valmöjligheter, t.ex. när
det gäller språk, som enligt grundskoleförordningen ska finnas. Vanligt-
vis undervisas elever i små skolor i åldersblandade grupper.

Jag tror att vi inom en snar framtid får anledning att diskutera vad
undervisning och skola innebär. Den nya tekniken, tillgång till informat-
ion via Internet och andra medier, gör att gränserna mellan undervisning
och inläring på annat sätt suddas ut. Jag är inte negativ till denna ut-
veckling, men jag tror att vi måste följa den noga för att bevaka varje
elevs rätt till likvärdig utbildning.

Att använda IT i undervisningen i barn- och ungdomsskolan är något
som regeringen redan nu satsar stort på genom kompetensutveckling av
ca 70 000 lärare genom den nationella satsningen på IT i skolan (ITiS)
och genom försöksverksamheten med distansundervisning i gymnasie-
skolan. Syftet med försöksverksamheten är att möjliggöra för den en-
skilde eleven att genom distansundervisning ta del av ett större kursutbud
än denne annars hade kunnat få i hemkommunen. Elever som är in-
skrivna på ett nationellt program i kommunen ska kunna få en del av sin
undervisning på distans. De kan få undervisning i vissa kurser med stöd
av informationsteknik i den egna gymnasieskolan av en lärare som är
anställd i annan kommun eller i en bidragsberättigad fristående gymna-
sieskola. I vuxenutbildningen är möjligheterna att studera på distans
mycket goda. Jag vill avvakta försöket inom gymnasieskolan innan jag
överbäger om detta är en framkomlig väg även för yngre elever.

Strävan att behålla en skola får inte gå ut över elevernas möjligheter
att få en utbildning av god kvalitet. Elever har dessutom i grundskolan en
garanterad undervisningstid för hela skoltiden på totalt 6 665 timmar. Att
regelbundet studera i hemmet via datakommunikation kan därför vara
tveksamt av flera skäl. Sannolikt minskar kommunernas kostnader bara
marginellt eftersom de stora utgifterna kvarstår för undervisning och
lokaler. Dessutom kan undervisningens kvalitet och den sociala fostran
ifrågasättas. Däremot kan läraren ibland under en dag, i vissa arbetsmo-
ment, låta eleverna arbeta i hemmet med individuella uppgifter för att
slippa långa resor.

Det nya statliga bidraget för personalförstärkningar inom skola och
fritidshem som kommunerna får med start hösten 2001 kan även använ-
das för att öka personaltätheten i kommuner med vikande elevunderlag.
Det innebär att glesbygdskommuner får bidrag för att kunna behålla sin
personal. Det är sedan kommunernas ansvar att organisera den pedago-
giska verksamheten så att den ger förutsättningar för eleverna att nå må-
len. Elevernas rätt att få en utbildning av god kvalitet är avgörande, och

man måste förvissa sig om att alla elever oavsett bostadsort får en likvärdig utbildning.

Prot. 2000/01:80
15 mars

Anf. 9 BIRGITTA SELLEN (c):

Herr talman! Tack för svaret, som jag tycker har många intressanta infallsvinklar.

Först av allt vill jag klart tala om att jag inte heller anser att staten ska ta över beslut om enskilda fall. Självfallet ska den dialogen föras mellan kommunpolitikerna och kommuninnevånarna. Vi i Centerpartiet anser också att besluten ska ännu längre ned i kedjan – det är skolpersonal, föräldrar och elever som ska vara delaktiga i beslut om sin skola.

Dessvärre kan jag i skolministerns svar inte se sådana tankar. Det förvånar mig eftersom jag tror att ministern också anser att brukarna ska vara delaktiga i beslut som påverkar deras vardag. Vi i Centerpartiet anser att det ska finnas lokala skolstyrelser på varje skolenhet.

Beträffande utjämningssystemet som ska erbjuda god service till innevånarna är det närmast ett önsketänkande som inte fungerar så perfekt. Det grundar sig lite grann på teoretiska beräkningar utan hänsyn till dalgångar, krokiga vägar eller att det råkar ligga en sjö som man måste åka runt. Beräkningarna grundar sig med andra ord på fågelvägen, och det är inte med verkligheten överensstämmande.

Herr talman! Jag håller med skolministern om att eleverna ska erbjudas en allsidig och utvecklande skolmiljö där de tränas att samarbeta. I samband med beskrivningen av vad skoleleverna ska ha för valmöjligheter säger ministern: Vanligtvis undervisas elever i små skolor i åldersblandade grupper. Jag förstår inte vad det har med den här frågan att göra. Är det negativt? Blir den sociala fostran och utvecklingen lidande av det? Jag ser det som en möjlighet många gånger.

70 000 lärare får kompetensutveckling inom IT. Det är jättebra, tycker jag! Just därför är det rätt läge att utnyttja deras kunskaper genom att satsa mer på *e-learning*. Förlåt att jag valde ett engelskt ord. Jag sitter i Språkkommittén, och vi jobbar egentligen för att vi ska använda svenska ord. Jag får väl hitta på något annat för *e-learning* – elektronisk inläring. Men det är så långt att säga. Det är lättare med *e-learning*.

Det är extra intressant att påbörja undervisning med datorns hjälp i de små orternas skolor. I dessa skolor kan distansutbildningen även få sina säten genom att lärare t.ex. kan avtala tid med elever som läser på gymnasienivå eller högskolor. Även komvuxelever kan utnyttja skolornas Internetuppkopplingar. Vi verkar ju inte få uppleva att alla människor får Internetuppkoppling till sina hem, även om jag och Centerpartiet anser att det behövs, inte minst med tanke på framtidens möjligheter att studera hemma.

I Sundsvalls kommun har vi ju ganska mycket glesbygd, även om det är en relativt stor stad. Man har där anskaffat en buss som åker runt till elever i bygden för att de ska kunna få hjälp med sina studier t.ex. via Internet. Då kan man ju i stället för buss utnyttja småortsskolorna. Jag ser det alltså som en mycket stor möjlighet.

När jag lyssnar till ministerns svar kan jag konstatera att vi egentligen har samma grundsyn på de möjligheter som finns med elektronisk inläring, med att gränserna suddas ut mellan undervisning och inläring. Självklart måste varje elevs rätt till en likvärdig utbildning ha högsta

Svar på
interpellationer

prioritet. Vi i Centerpartiet säger i vår motion *Lust att lära* att ingen elev ska sluta grundskolan utan godkända kunskaper.

Jag tror också att våra funderingar ligger rätt lika när det gäller att kunna samnyttja skollokaler i småorterna.

Anf. 10 LARS HJERTÉN (m):

Herr talman! Det är ju så att glesbygden på vissa håll i Sverige breder ut sig mer och mer. Där spelar en skola väldigt stor roll för om folk över huvud taget ska bo kvar, det gäller särskilt barnfamiljer. En barnfamilj flyttar knappast till en ort om där saknas en skola som barnen kan gå i.

Hur ska man då fatta beslut? Jo, det är kommunen som gör det. Skolan är ju kommunaliserad sedan tio år. Vi menar att besluten ska fattas på ännu lägre nivå, nämligen av familjerna själva. Det kan de göra om man inför en nationell skolpeng som vi har föreslagit under ett antal år. Det kan ju då göra att en skola får finnas kvar och att bygden får leva vidare.

Små skolor eller stora skolor är egentligen inte kriterier på att det är bra skolor. Det finns stora skolor som fungerar väldigt dåligt. Det finns små skolor som fungerar mycket bra.

Sedan talar skolministern i sitt svar på interpellationen om flexibla lösningar, vilket jag tycker är intressant. Vad är en skola i dag? Det är inte säkert att det är en särskild byggnad där det bara bedrivs skolverksamhet. Vad är ett klassrum? Ett klassrum ser ofta ut som det gjorde för hundra år sedan. Eventuellt finns det någon dator, och orgeln finns inte kvar där framme. Annars är det väldigt likt ett klassrum för väldigt många år sedan.

Hemundervisning är ett alternativ. Det finns också med i svaret. Hemundervisning innebär ju inte att man har all undervisning i hemmet. Man kan ha viss undervisning i hemmet. Sedan kan man plocka ihop elever och lärare så att man får den sociala gemenskap som alla mår bra av.

Jag har själv tittat på några små skolor i glesbygdsområden i mitt eget hemlän, i Skaraborg. I Önum i Vara kommun skulle kommunen lägga ned grundskolan för ungefär tio år sedan. Då sade föräldrarna nej och tog över skolan i egen regi och startade en friskola, Önums friskola, som nu har funnits i nästan tio år med ett stort föräldraengagemang. Karlsborgs kommun bestämde sig för att lägga ned Forsviks skola, som ligger mycket vackert vid Göta kanal, förra året. Föräldrarna sade nej och krävde att få ta över skolan i egen regi. Men även det sade majoriteten i kommunen nej till. Jag behöver knappast tala om vilka partier som röstade nej till den här skolan, men Skolverket sade dessbättre ja. Och sedan höstterminen 2000 finns det en friskola i Forsvik.

Jag har besökt båda de här friskolorna, som fungerar väldigt bra. Det är ett stort föräldraengagemang. Det är inte bara i det praktiska arbetet som föräldrarna deltar utan de finns också med i t.ex. administrationen på skolan vissa dagar i veckan och hjälper till med att betala ut löner till lärare och övrig personal. Föräldrarna trivs med det här arbetet, trots att det tar ganska mycket tid i anspråk. Lärarna trivs på skolan, och skolan finns kvar som en levande institution i bygden och gör att barnfamiljerna väljer att stanna kvar.

Det här med friskola fanns inte med alls i skolministerns svar. Men nog är det väl bra med en friskola som startar ett stort föräldraengage-

mang och som kräver ett stort föräldraengagemang. Det finns också ett stort engagemang från alla i hela bygden. Det är väl ett betydligt bättre alternativ än en nedlagd och tom skola, skolministern?

Prot. 2000/01:80
15 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 11 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Först vill jag kommentera Birgitta Sellén som tog upp det här med lokala styrelser. Jag delar uppfattningen. Jag ser oerhört positivt på den här verksamheten.

Vi har ju en försöksverksamhet med föräldrastyrelser runt om som nu upphör. Skolverket har ett uppdrag att titta på det här, göra en rapport, följa upp och göra en utvärdering. Men jag har en ambition. Det här är något bra. Det vill jag stimulera vidare, och jag hoppas att det ska bli fler skolor än i dag som använder sig av de här lokala skolstyrelserna.

Sedan vill jag också bli tydlig på punkten om åldersblandad undervisning. Jag tycker att det är positivt. En gång kallade vi det här för B-skolform ute på landet. I dag har den åldersblandade undervisningen ett djupare perspektiv. Man har sett det som en pedagogisk möjlighet att utveckla elever som befinner sig på olika nivåer kunskapsmässigt men också socialt. Så jag tycker att det här stärker detta. Den här möjligheten finns, och jag tycker att det är den som man ska ta till när man ser ett minskat elevunderlag.

Men jag tog också i mitt svar upp den skolförordning som vi nu har antagit angående de 5 miljarderna, som ska användas för att öka personaltätheten. I den förordningen har vi speciellt pekat på s.k. akutkommuner och glesbygd just för att detta ger en möjlighet. Även de kommuner som har ett vikande elevunderlag, t.ex. på glesbygden, ska ta del av de här miljarderna. Det kan ju också vara en möjlighet att se till att personal får stanna kvar. Det var väldigt viktigt för mig att peka på just detta, så att man inte, när en utveckling visas, skulle se att det var sjunkande elevantal och att man på det viset inte skulle kunna få tillgång till de här lärarna, som vi vill utöka med. Så det här ser jag som angeläget.

Till Lars Hjertén vill jag säga att vi har olika uppfattningar om t.ex. det som hände i Karlsborg. Karlsborg var i det läget en s.k. akutkommun. Man klarade inte sin ekonomi. Det finns olika förklaringar till att det var så. Man ansökte då om att bli en s.k. akutkommun och få stöd från staten. I det program som man fick redovisa fanns det bl.a. med att man skulle lägga ned två skolor där man såg ett vikande elevunderlag och att kommunen inte hade råd. När det gäller det ställningstagandet var man politiskt enig om att det var viktigt att göra detta. Men så uppstod läget, precis som Lars Hjertén beskriver, att föräldrar hade en annan uppfattning och sade att de ville ta över sin skola, och Skolverket sade ja.

I det förslag som jag nu har lagt fram när det gäller de fristående skolorna har jag pekat på just ett sådant exempel. Jag tror att något av det svåraste man kan göra som kommunpolitiker är att fatta beslutet om att lägga ned en skola. Men om det då är ett led för att man ska kunna klara kommunens totala ekonomi menar jag att man inte ska kunna starta upp den som fristående.

Vi får se vad det blir för remissvar på det här. Men de brev som jag har fått är från såväl borgerligt som socialdemokratiskt styrda kommuner. Jag ser alltså att det ute i landet inte har varit någon skillnad beroende på var man politiskt befinner sig i sitt ställningstagande. Jag under-

stryker ändå att beslutet att lägga ned en skola är bland det svåraste som kommunpolitiker har att ta, och då måste de också ha rätten att stå för det beslutet, och Skolverket ska i det fallet inte kunna bifalla förslag om skolan som fristående.

Men det här förslaget är som sagt ute på remiss, och det slutliga ställningstagandet får ju inte riksdagen förrän till hösten. Tack!

Anf. 12 BIRGITTA SELÉN (c):

Herr talman! Beträffande lokala skolstyrelser är jag glad över det som skolministern säger om att man ska försöka fortsätta med de här försöken och ta del av det som har skett sedan regeringen kom med sina förslag till det här. Jag vill rekommendera att man även tar del av den utvärdering som har gjorts i Sundsvall. Vi började ju 1991 med det här, och när regeringens propåer kom visade tio skolor intresse av att ta del av försöket, men när det kom till kritan var det bara en skola som följde regeringens direktiv. Skolorna sade nämligen att de hade kommit längre. Därför tror jag att skolministern kan ha glädje av att ta del av den utvärderingen.

Den garanterade undervisningstiden, som skolministern tar upp, anser jag faktiskt är lika förlegad som timplanen. Det är kunskapsmålen i slutet som är det viktiga inte om man har fått si eller så många undervisningstimmar. Det ska inte vara en broms för nya inlärningsmetoder, anser jag. Den sociala fostran, som skolministern också lyfte fram, har jag lyft fram i interpellationen genom att påpeka att eleverna behöver samlas vid några tillfällen under veckorna. Det tog också Lars Hjertén upp. Inte minst behöver de ha idrott tillsammans. Även andra praktiska ämnen är väldigt svåra att utöva framför datorn.

Jag gläder mig åt att skolminister Wärnersson talar om att eleverna ska kunna arbeta i hemmet med individuella uppgifter, och jag gläder mig av minst två anledningar. Det är positivt att vi har samma grundsyn på elevens möjlighet till individuella studier, för det innebär att varje elev måste få en individuell studieplan. Det gläder mig också därför att det innebär att alla måste ha en Internetuppkoppling i hemmet – digital allemansrätt – för att kunna få en likvärdig utbildning. Nu kanske vi snart kan få se att vi med förenade krafter bygger ut det här i hela landet.

Det statliga bidraget till personalförstärkningar, som ministern talade om, inom skola och fritidshem ser jag som väldigt positivt. Vi i Centerpartiet hade i vår budget också satsat många miljarder just på det. Jag kan bara hoppas att pengarna kommer att användas till det som de är avsedda för, så att de inte hamnar i det berömda s.k. svarta hålet. De här pengarna leder förhoppningsvis till att kommuner som planerat att stänga småortsskolorna kan behålla dem. Självklart är det kommunerna som ska bestämma, helst i samarbete med lokala skolstyrelser, och som tillsammans ska organisera den pedagogiska verksamheten för sina elever.

Anf. 13 LARS HJERTÉN (m):

Herr talman! Vi ska inte diskutera enskilda fall alltför mycket, även om jag tog upp ett par exempel. Men det är Skolverket som har godkänt t.ex. Forsviks friskola, och det är ju ett statligt verk som jag gissar att skolministern litat på. Då måste det vara det beslutet som gäller. Att ändra på det och låta kommunerna bestämma i stället innebär ju att val-

friheten kommer att minska kraftigt i Sverige när det gäller val av skola. Det tycker jag skulle vara näst intill en katastrof.

Jag arbetar en hel del med skolfrågor i Nordiska rådet. Jag var under ett par år med i en arbetsgrupp som tittade på barn och ungdom. Vi studerade skolor i alla nordiska länder. Det slog mig då att vi i Sverige har en annan syn på hur stor en skola ska vara än man har t.ex. i Norge och på Island. Vi besökte under heldagar stora skolor i Köpenhamn och här i Stockholm. Vi besökte också mycket små skolor på Island och på den norska landsbygden. Vi fann då att det fanns mycket små skolenheter som fungerade väldigt bra.

I Norge besökte vi en liten skola med 15–17 elever, vill jag minnas. En svensk mellanstadie lärare hade flyttat dit just för att hon skulle kunna få undervisa på det sätt hon önskade. Det var inte alls den hårda styrning, menade hon, som fanns i Sverige. Jag tittade på de grupparbeten som eleverna hade gjort i den här lilla skolan. De var väl så bra som vad vi åstadkommer i Sverige i betydligt större skolor.

Jag tror att vi har en hel del att lära av t.ex. Norge och Island. Där säger man inte direkt att en liten skola inte ska få finnas kvar eftersom den inte kan ha alla ämnen eller en stor integrering med all möjlig verksamhet. Dessutom var den här norska skolan, där vi stannade ganska länge, en levande institution i bygden. Där fanns ett föreningsliv på kvällar och helger. Detta är något som ofta saknas i svenska skolor, som tyvärr står stängda rätt ofta när inte skolverksamhet bedrivs där.

Anf. 14 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Vi har här berört den totala undervisningstiden. Jag tycker att vi nu har tagit ett steg på vägen med försöksverksamheten med s.k. slopad timplan, som ju ändå gör det möjligt att ha en rörlighet mellan de olika ämnena. Men jag kommer också, jag kan inte säga exakt när, att återkomma i fråga om synen på elevers totala arbetstid inom ungdomsskolan. Jag tänker då på grundskolan och gymnasieskolan. En del elever, det vet vi, kommer också i framtiden att behöva längre tid än andra. En del kommer att behöva kortare tid.

Jag fick frågan så sent som i går, när jag besökte en skola uppe i Älfta, om jag var beredd att rucka på den nioåriga skolplikten. Jag sade att så länge jag inte vet och kan garantera att vi verkligen ger denna möjlighet och ser till att vi kan nå eleverna med de mål vi har satt upp vågar jag inte rucka på den. Men det betyder inte att jag inte kan se att en del behöver mer än nio år och att andra kanske kan börja på gymnasiet tidigare. Jag tror att vi är på väg mot en sådan utveckling.

Vi är alltså inte oense. Jag kanske bara är lite försiktigare.

Ja, det blir en öronmärkning av miljarderna. De ska inte kunna gå någon annanstans. Den stora offentligheten kommer att ske via Skolverket, som kommer att lägga ut på sin hemsida vad varje kommun tänker använda de här pengarna till så att de verkligen kommer medborgarna nära. Föräldrar, elever, lärare – alla ska kunna se: Så här tänker vi göra i vår kommun. Då kan man följa detta år för år. Det blir alltså lätt för alla att få tillgång till detta.

Lars Hjertén tog upp Karlsborg. Eftersom jag också har fått brev från Karlsborg blir det naturligt att fullfölja detta; annars brukar vi ju inte ta upp en enskild skola. Jag tycker att det är oerhört viktigt att alla kan ha

möjligheten att starta fristående skolor. Men just när kommunen har tagit det här svåra beslutet – vanligen i full enighet, det är inga partiskillnader där – tycker jag inte att staten ska kunna sätta sig över det. Det kan kullkasta ekonomin oerhört mycket. Just i det här fallet skulle man få statliga bidrag. Men när det gäller dessa kommuner måste man samtidigt visa hur man ska kunna spara pengar, och då gick det ena beslutet stick i stäv mot det andra. Ett sådant system tycker jag blir felaktigt. Det blev så väldigt tydligt eftersom just Karlsborg var en s.k. akutkommun.

Hur många elever ska vi ha för att kunna säga att det är en skola? Det var en fråga som diskuterades oerhört mycket i det första betänkandet om fristående skolor som antogs 1995/96 och som ligger till grund för hur det är i dag. De diskussioner som då fördes utgick från att man skulle ha en rimlig grupp så att man kunde få det här med den sociala fostran. Helst skulle det också finnas så pass många elever att det kunde finnas två vuxna som kunde möta eleverna, just därför att man ibland stämmer bättre överens med en vuxen och ibland med någon annan. Det skulle alltså finnas en valfrihet även i den lilla gruppen. Betänkandet ville inte helt ta ställning, men det antal vi rörde oss omkring den gången var ungefär 20 elever. Det låg alltså inte så långt ifrån de 17 som Lars Hjertén nämnde. Men det är en fråga som man säkert kan diskutera.

Jag diskuterade också i går när jag var uppe i Alfta och Edsbyn vad som egentligen är gränsen för när vi har det vi kallar en skolmiljö. För mig är det viktigt att man kan välja kamrater, och man bör också kunna ha en valfrihet i fråga om vuxna. Sedan tror jag att det är bra att man har en öppenhet i förhållande till den enskilda situationen. Här handlar det också om vilka avstånd som blir följden om man måste resa längre.

Anf. 15 BIRGITTA SELÉN (c):

Herr talman! Ja, det är just det: Hur långt ska man resa? Det är många som drabbas av väldigt långa resor när glesbygdsskolorna läggs ned. Dessvärre tycker jag mig alltför ofta se att man lägger ned och fraktar till de stora centralorterna. Varför inte frakta i motsatt riktning? Det kan man faktiskt också göra. Om skolan dör, ja, då dör affären, pizzabutiken och kiosken också. Bussen dras in osv. Man blir också kanske av med den enda samlingslokal man har. Jag tror nämligen att skolan i ännu större utsträckning kommer att behöva användas och samnyttjas, som Lars Hjertén var inne på, även för kvällsbruk.

Den totala arbetstiden i skolan är oerhört intressant att diskutera. Jag gläder mig över att skolministern är öppen även i den frågan. Sedan förstår inte jag varför inte skolministern kunde svara däruppe i Alfta att hon är redo att rucka på den nioåriga skolplikten, just på grund av att olika elever behöver olika lång tid. Vi säger i vår motion *Lust att lära* att har man nått målen när man har gått åtta år i skolan ska man kunna få sluta och gå över till gymnasieskolan, men behöver man tio år måste man få det. Med de flexibla tankar som finns i skolministerns huvud tror jag att vi kommer att nå varandra ganska snart i den biten.

Miljarderna är öronmärkta, säger skolministern. Jag hoppas och håller tummarna för att det verkligen kommer att fungera, så att man inte sitter ute i kommunerna och tycker att detta har vi i riksdagen inte med att göra. Vi har ju i och för sig det kommunala självstyret, som också väger väldigt tungt. Jag hoppas alltså att kommunerna kommer att se möjlig-

heterna när de får pengar. Men staten måste ju ge förutsättningar i viss mån. Att ta bort timplanen och den garanterade undervisningstiden är ett första led i detta, som jag ser det.

Prot. 2000/01:80
15 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 16 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Jag tror att många kommuner är flexibla och inte bara flyttar barn från den lilla skolan in till den stora utan vice versa. Jag har själv arbetat i en kommun som vi nog inte tänker på som en glesbygdskommun, nämligen Båstad. Men våra skolor var förhållandevis ganska små, då kommunen är uppdelad på flera stycken tätorter. Där förekom, för att det skulle bli en balans och en bra situation för såväl eleverna som lärarna, att man kunde bo i den ena tätorten och ibland gå i skola där man också ibland flyttas till en annan tätort. Det gick fram och tillbaka, helt enkelt för att man skulle få ut den bästa kvaliteten. Så hoppas jag att man ska se på det. Ibland växer elevantalet mycket på en ort och ibland sjunker det, och då ska man kunna se det och flytta eleverna utifrån det perspektivet. Här hoppas jag att man ser möjligheterna ute i kommunerna innan man tar det drastiska beslutet att stänga en skola.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2000/01:112 Kommissionens meddelande om datorrelaterad brottslighet
KOM (2000) 890 till justitieutskottet

2000/01:113 Kommissionens rekommendation av den 17 januari 2001
om högsta tillåtna blodalkoholkoncentration (BAK) för förare av motorfordon
KOM (2000) 4397 till justitieutskottet

8 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2000/01:89 till skatteutskottet

Skrivelse
2000/01:90 till utrikesutskottet

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.59 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Frågestund

9 § Frågestund

Anf. 17 TALMANNEN:

Kammarens sammanträde återupptas nu för riksdagens frågestund. Vid dagen frågestund medverkar från regeringen vice statsminister Lena Hjelm-Wallén, statsrådet Mona Sahlin, utbildningsminister Thomas Östros, näringsminister Björn Rosengren och statsrådet Ingegerd Wärnersson. Välkomna.

Vi har ett mycket stort antal redan förhandsanmällda frågor. Jag vill därför uppmana alla att medverka till att vi hinner så många som möjligt. Frågor och svar får vara högst en minut.

Jag lämnar omedelbart ordet fritt.

Ung Företagsamhet

Anf. 18 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till näringsministern. I går kväll var vi ett tjugotal riksdagsledamöter som träffade ett dussintal småföretagare från Dalarna. De berättade om sin vardag och de problem som kan möta en småföretagare.

Man sade att många lagar och förordningar tyvärr är skrivna för större företag. Man var också rädd för den utvidgade sjuklöneperioden.

UF, Ung Företagsamhet, är en verksamhet som har prövats i många län med stor framgång. I detta sammanhang framkom något som skapade en viss oro hos alla – oavsett partitillhörighet, tror jag – nämligen att länsstyrelserna nu vill sätta stopp för bidragen och stödet till UF-verksamheten på grund av att den pågått i tre år. Ett projekt får bara pågå i tre år.

Jag undrar om näringsministern vet något om detta och är beredd att hjälpa till för att verksamheten ska få fortsätta.

Anf. 19 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Jag vill börja med att konstatera att organisationen Ung Företagsamhet gör ett utomordentligt gott arbete.

Jag kan inte kommentera den information som jag nu delges, men jag ska nogsamt titta på detta och återkomma till kammaren.

Än en gång vill jag säga att det här är en organisation som gör ett utomordentligt bra arbete.

Anf. 20 ROLF GUNNARSSON (m):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att vi är eniga om detta. Det här är en mycket bra grund för entreprenörskap, särskilt som företagarna säger att de har svårt att komma in i den vanliga skolverksamheten.

Jag tycker att det är bra om statsrådet kan se över det här så att det inte stoppas av någon byråkratisk gräns på tre år.

Jag tycker också att man har gjort ett mycket bra arbete och att man ska fortsätta på den här vägen.

Tack.

Prot. 2000/01:80

15 mars

Frågestund

Kosovoalbaner

Anf. 21 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till Lena Hjelm-Wallén.

I dag, torsdagen den 15 mars, går den tidsfrist ut som regeringen beviljade de ca 2 500 kosovoalbaner som förra året nekades permanent uppehållstillstånd i Sverige.

Även om våren har kommit till Kosovo är läget politiskt och säkerhetsmässigt mycket oroligt. Människor vet inte vad de återvänder till. Det saknas fortfarande bostäder. Kriminaliteten har ökat. Oroligheter och militära manövrer har rapporterats från den makedonska gränsen. Kosovo har inte på något sätt återuppbyggt än.

Situationen är mycket kritisk för de nära 700 kosovoalbaner som väntar på att avvisas. Många mår fruktansvärt dåligt. De har rotat sig i Sverige och vill stanna här. Självordsförsök är vanliga även bland barn, och många brottas med svåra psykiska problem.

Miljöpartiet anser att den svenska regeringen inte ska fullfölja inhumana beslut om avvisning; beslut som måste genomföras med polisassistans.

Jag vill fråga Lena Hjelm-Wallén om hon är beredd att verka för att skjuta upp verkställandet av avvisningsbesluten. Anser Lena Hjelm-Wallén att situationen i Kosovo är sådan att en avvisning nu är förenlig med en humanitär flyktingpolitik?

Anf. 22 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Alla som lämnar sina hemländer som flyktingar gör det naturligtvis för att det är besvärliga förhållanden där. Det är i sig inte en grund för asyl, utan man ska också riskera att förföljas.

De vi talar om nu är personer som svenska myndigheter har bedömt inte riskerar förföljelse när de återvänder. De fick ändå tillåtelse att stanna i Sverige under vintern, av rent humanitära skäl eftersom vi trodde att vintern skulle vara svår.

Det var alltså ett anstånd man fick. Nu är den tiden över, och då ska naturligtvis myndigheternas beslut fullföljas.

Regeringen kan inte gå in i enskilda fall. Vi har myndigheter som beslutar om det här.

Anf. 23 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Miljöpartiet anser att det finns humanitära skäl att ge ett stort antal av de flyktingar som nu hotas av avvisning uppehållstillstånd i Sverige.

Vi vill uppmana regeringen att leva upp till Genèvekonventionen och barnkonventionen – det är många barn som får illa.

Efter den här frågestunden kommer Miljöpartiets riksdagsgrupp att överlämna en skriftlig uppmaning till regeringen i den här frågan.

Anf. 24 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det är sant att man alltid ska leva upp till barnkonventionen. När myndigheterna har gått igenom de här familjerna har man också tittat på situationen för barnfamiljer. Det är redan invägt i besluten.

Vi kan alltid som privatpersoner ha åsikter om enskilda fall eller grupper. Några tycker att de borde få stanna, andra kanske tycker att de inte borde få vara här.

Vi har ett system i vårt land där det är Migrationsverket och Utlänningsnämnden som fattar besluten. Det måste vi hålla oss till, annars blir det en otillbörlig hantering.

Deltidsarbetslösheten

Anf. 25 ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till statsrådet Mona Sahlin.

Jag är glad för det engagemang som ministern visar vad gäller deltidsarbetslösheten. Jag delar helt och fullt inställningen till frågan. Heltid måste bli en rättighet och deltid en möjlighet. Detta är i högsta grad en jämställdhetsfråga.

Inom offentlig sektor ser vi att vi är en bit på väg, men det är fortfarande lång väg kvar. Personligen hoppas jag på en lagstiftning som styr detta.

Min fråga gäller också de kvinnor som jobbar i det privata näringslivet, dvs. främst handel, hotell och restaurang.

Kan statsrådet göra något för dessa kvinnor, och vad kan det i så fall vara? Att problemet främst berör kvinnor är det ingen tvekan om.

Anf. 26 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Jag bedömer den här frågan som oerhört viktig av många skäl. Kvinnor som ofrivilligt är deltidsarbetande jobbar påfallande ofta i verksamheter där det är brist på arbetskraft. De uttrycker en vilja att arbeta mer, vilket arbetsgivarna – både privata och offentliga – verkligen borde ta till vara.

Vårdkommissionen har framför allt jobbat med de offentliga arbetsgivarna eftersom man där antalsmässigt har så många deltidsarbetslösa. Vi misslyckades med det mål vi hade satt upp: att halvera.

Därför har jag tagit initiativ till att se över om lagstiftning är en väg att gå vidare på. Det innefattar i så fall en generell lagstiftning som berör såväl privata som offentliga arbetsgivare.

Det vi t.ex. ska titta på är möjligheten för dem som i dag är deltidsarbetslösa att gå upp i tid om arbetsgivaren bjuder ny tid, dvs. om det går att förstärka rätten till den nya tid som kommer fram. Det är ju en lagstiftning som berör både den privata och den offentliga sektorn.

Anf. 27 ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag tycker att det är märkligt att privata arbetsgivare och också den offentliga sektorn oftast hittar heltids-tjänster när det gäller män.

Med det svar jag har fått av statsrådet känner jag att jag får framtids-tro i de här frågorna.

Transportörsansvaret

Anf. 28 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till vice statsministern. Den gäller transportörsansvar för asylsökande.

I Dagens Nyheter finns i dag en intressant intervju med en statssekreterare vid Utrikesdepartementet. Där hävdas bl.a. att regeringen vill låta transportörer ta risker om det är det de vill, och att de om de tycker synd om några som ser ut att vara flyktingar ska våga ta ombord dem.

Naturligtvis kan man då fråga sig hur en politisk eller religiös flykting ska se ut för att se ut som en flykting som flygbolaget tycker synd om. Men det är inte min egentliga fråga.

Lite senare i intervjun konstateras att om flyktingarna är på ett ställe där de kan kliva på ett flygplan finns förmodligen UNHCR där. Då borde man söka skydd hos dem.

I samma anda påstås att om man är i ett land där man kan trava upp på en ambassad för att söka skydd kan man förmodligen få skydd i landet.

Intrycket är uppenbarligen att de som flyr till Sverige gör det antingen från ett ställe där UNHCR är aktiva, och då ska man inte söka sig hit, eller från ett land där Sverige har en ambassad, och då behöver man inte skydd.

Fru talman! Då har jag en fråga. Jag har svårt att acceptera sådana åsikter och vill fråga vice statsministern om detta verkligen är regeringens politik.

Anf. 29 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Schengenavtalet träder för vår del i kraft nästa söndag. Det kommer att innebära en frihet för många av oss i vårt resande. Men det finns också ett pris som vi måste betala, och det är det här striktare skyddet för de yttre gränserna. Delvis kommer det här att föra vissa besvärigheter med sig, jag erkänner gärna det. Man ska dock inte överdriva detta. Jag tror att vi gör det just nu i början, när det här projektet ska träda i kraft.

Transportörsansvaret, att flygbolagen har ett ansvar för dem man transporterar till ett land, har alla EU-länder, eller flertalet i alla fall, haft hela tiden. Ändå kom det förra året ungefär 400 000 flyktingar till EU-området. Bara för att flygbolag och andra transportföretag har det här ansvaret omöjliggör man alltså inte för flyktingar att komma till EU. Det är väldigt viktigt att komma ihåg.

Prot. 2000/01:80

15 mars

Frågestund

Anf. 30 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag känner ändå en oro för vad som kan komma att hända framöver. Men jag vill följa upp frågorna med att fråga om regeringen verkligen tänker lägga fram ett modifierat förslag om transportörsansvar så att ansvar inte utkrävs om asyl verkligen beviljas. Det förefaller mig än mer som att lägga ansvaret för myndighetsutövning på flygbolagen och närmast öka på den segregation som reglerna redan i dag leder till. När dessutom Europaparlamentet tydligt har sagt nej till sådan lagstiftning vore det klädsamt om regeringen accepterade denna röst till förmån för en mer öppen och humanitär flyktingpolitik i stället för att kringgå den med kosmetiska förändringar i ett annat, oförändrat direktiv.

Anf. 31 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det är alldeles klart att Sverige vill ha en generös och öppen flyktingpolitik, och vi ska verkligen se till att en sådan kan fullföljas också i den nya situationen med Schengenavtalet. Men jag tycker inte att man ska måla alltför svart, för det har faktiskt inte varit så illa i de länder som sedan tidigare har det här transportörsansvaret fullt ut. Även Sverige har ju faktiskt haft det. Det enda som nu diskuteras och läggs till, och det vi utreder just nu, är frågan om det också skulle behövas något sanktionssystem för flygbolagen. Om det har vi en utredning, och vi har alltså lite tid på oss innan vi slutgiltigt fastställer hur vi ska ha det i de här frågorna. Men Sverige ska fortsätta att ha en generös flyktingpolitik.

Mellanöstern

Anf. 32 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Den här gången blir det också en fråga till vice statsminister Lena Hjelm-Wallén. Anna Lindhs besök i Israel och Palestina är bra. Det är över huvud taget bra att Sverige är aktivt i Mellanöstern. Israel betalar i dag inte ut de skatter och avgifter som man är skyldig palestinierna. Det kan i dagens spända läge inte betraktas som annat än utpressning eller gemensam stöld. Vad gör Sverige och EU för att förmå Israel att hålla sina avtal och betala det man är skyldig palestinierna?

Anf. 33 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! När Sverige och EU är verksamt på det här området är det ju för att få båda parter att ta sitt ansvar för att komma tillbaka till en fredlig process. Till den israeliska regeringen har vi från den svenska regeringen sagt, också som representant för EU i sin helhet, att detta att man tar upp skatter som egentligen är palestinsk egendom och sedan behåller dem och inte betalar tillbaka dem naturligtvis inte är acceptabelt. Vid flera tillfällen har vi uppmanat den israeliska regeringen att sluta med den politiken.

Anf. 34 MURAD ARTIN (v):

Fru talman! Det är bra att Sverige lyfter upp de här frågorna. Ariel Sharon, Israels premiärminister, har förklarat att han "inte betalar ut pengar till mördare". Detta är en grov provokation. Efter Sabra och Sha-

tila kan Sharon själv inte ses som annat än en krigsförbrytare. Är det inte dags att EU höjer ett allvarligt varnande finger mot Israel? Man är ju på väg att hota freden i hela området och därmed tyvärr också den israeliska statens existens.

Prot. 2000/01:80
15 mars

Frågestund

Anf. 35 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Vi vänder oss till båda parter och säger framför allt: Stoppa våldet! Det är det grundläggande. Sedan går vi naturligtvis vidare, och det gäller egentligen båda parterna också. Vi säger till de palestinska myndigheterna att de måste se till att hantera pengarna på ett mer varsamt sätt. Det gäller inte minst det stora EU-biståndet. Men framför allt riktar vi oss till Israel, som i dagens situation gör så att levnadssituationen för vanliga palestinier blir sämre och sämre. Hälften av alla palestinier är t.ex. i dag arbetslösa. Det skapar ytterligare frustration och därmed en ytterligare grund för våld. Det borde alltså ligga i Israels eget intresse att få slut på just den här ekonomiska sanktionen.

Friskolorna

Anf. 36 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Wärnersson. Regeringen ogillar friskolor och har nu bestämt sig för att lägga fram ett förslag som ska motarbeta dessa rejält. Det ska bli skärpta regler. Man kan undra varför. Friskolornas antal är ju väldigt litet i Sverige om man jämför med exempelvis Danmark. Det är bara 3,4 % av grundskoleeleverna som går i friskola i vårt land. I elva län är friskolornas andel under 2 %. Framför allt är detta något som växer i storstäderna. Att de växer och att antalet ökar visar ju snarast att de kommunala skolorna inte fyller alla barns behov eller alla föräldrars önskemål om utbildningens kvalitet. Man önskar sig andra alternativ.

Om man jämför kvaliteten mellan fristående skolor och kommunala skolor kan man se att friskolornas elever har högre betyg. Man har en högre lärartäthet i sina skolor. Man har högre kostnader per elev när det gäller undervisning och skolmåltider. Det enda minus som finns är att man har en lägre andel behöriga lärare.

Min fråga är: Utgör friskolorna verkligen ett sådant hot, Ingegerd Wärnersson, att regeringen måste skapa skyddsregler för de kommunala skolorna?

Anf. 37 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Regeringen har i dagarna skickat ut två betänkanden. Det är ett delbetänkande angående de fristående gymnasieskolorna och ett arbetsmaterial som Utbildningsdepartementet också har tagit fram angående både de fristående grundskolorna och de fristående gymnasieskolorna. Dessa båda material är tänkta att gå ut på en bred remiss till många kommuner och flera myndigheter. Remisstiden ska gå ut när vi närmar oss sommaren. Därefter kommer vi att lägga fram en proposition till riksdagen till hösten.

Syftet är att skapa en bred debatt runt de fristående skolornas roll i framtiden. Min inriktning är att elever oavsett om de går i en kommunal

skola eller en fristående skola ska ha en undervisning av hög kvalitet. Man ska känna trygghet och man ska ha en rättssäkerhet. Det finns inget i dessa båda material som säger nej till fristående skolor.

Anf. 38 MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag håller fullständigt med om att alla skolor ska ha en god kvalitet. Det är naturligtvis eftersträvarsvårt. Jag tycker också att kommunala och privata skolor ska ha samma villkor. Många skolor fungerar bra, och där de fungerar riktigt bra lönar det sig ju inte att starta en friskola över huvud taget. Men där friskolorna finns, där finns det också ett missnöje med den kommunala skolan. Då ska skolor växa på lika villkor.

Det är ju så att med det förslag som har lagts fram blir det inte lika villkor. Det blir olika villkor. Friskolorna måste betala för en prövning i samband med tillståndsgivningen. Kommunerna ska ha tillsynsansvar över friskolorna. Så är inte fallet beträffande de kommunala skolorna.

Ytterligare ett förslag i det som nu har gått ut på remiss handlar om kravet på behöriga lärare. Jag är säker på att alla skolor önskar hundra procent behöriga lärare, men dessa finns ju inte att få tag på i dag. Det är en beklaglig bristsituation som regeringen också är ansvarig för. Är det rimligt, Ingegerd Wärnersson, att villkora en friskolas existens genom att sätta upp ett procenttal för behöriga lärare? Är ministern i så fall också beredd att stänga en kommunal skola om antalet behöriga lärare skulle bli för litet?

Anf. 39 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Jag tycker att det är fullständigt rimligt att alla elever, oavsett om de går i den kommunala skolan eller den fristående skolan, ska ha samma höga kvalitet. En sådan indikator är att man har utbildad personal. Jag skulle inte kunna försvara mig om en elev möter mig på en fristående skola och säger: Varför vill inte skolministern att jag ska ha utbildade lärare? Den frågan skulle jag aldrig kunna förklara bort.

Givetvis ska jag som skolminister se till och ha ett ansvar för att alla barn har samma möjligheter.

De två material som nu går ut på remiss visar att det i dag inte är lika villkor. Ibland är det till den enes fördel, och ibland är det till den andres fördel. Det är precis därför som vi har skickat ut dem. Vi vill se till att skapa de lika villkoren. Och det är nu upp till var och en att läsa dessa material och komma in med sina synpunkter. Jag ser att det är brister i dagens system. Det behövs starkare lagstiftning, det behövs skärpta regler och det behövs förändrade regelsystem t.ex. när det gäller bidragen, som i dag är för höga generellt sett.

Bondens lönsamhetsproblem

Anf. 40 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till näringsministern. Det som händer inom och med jordbruket i Europa påverkar ju också den svenske bonden negativt, åtminstone på kort sikt. Bondens lönsamhetsproblem är ett småföretagarproblem.

Jag vill fråga ministern: Kan den svenske bonden se fram emot att regeringen inom en snar framtid lägger fram förslag om lättnader för småföretagarna?

Prot. 2000/01:80
15 mars

Frågestund

Anf. 41 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Det är självklart så att bonden bedriver en företagsverksamhet – ett företag. Ofta handlar det om sådant som inte bara berör jordbruket utan mycket annat, och de jobbar många gånger under samma villkor.

Regeringen håller nu tillsammans med den delegation som vi har och som företräder småföretagare på att gå igenom olika förslag. Dessa förslag bereder vi nu tillsammans, och vi kommer att återkomma längre fram. Jag vill också säga att vi också har gjort en hel del när det gäller småföretagarsidan. Det går bra för Sverige, även för många småföretag och för många som jobbar i jordbruksföretagandet.

Anf. 42 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Det har gått väldigt lång tid, tycker även bonden, sedan Småföretagsdelegationen lade fram sitt förslag med ett mycket stort antal förslag till lättnader. Man har väntat länge, och eftersom lönsamhetsproblemet blir allt större för bonden blir angelägenheten av att det kommer förslag till lättnader ännu större. Man är otålig nu och vill snart se förslag från regeringen.

Anf. 43 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Allmänt sett, om man tittar på samhällsekonomin, går det mycket bra för Sverige. Ett bra tecken på det är att vi har en mycket låg inflation. Vi har låg ränta. Det finns få som tjänar så bra på den låga räntan som just företagandet. Det är ofta en stor kostnad även för den som driver jordbruk.

Vi har betat av ungefär två tredjedelar av Småföretagsdelegationens förslag. Vi har en hel del frågor kvar, och vi ska fortsätta att bereda dem och lägga fram förslag längre fram.

Skolpersonalens drogkunskap

Anf. 44 JEPPE JOHNSON (m):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Wärnersson. Fler och fler i Sverige dör av narkotikamissbruk. En undersökning från Rättsmedicinalverket i Lund visar att antalet dödsfall tredubblats under åren 1995–2000. Mitt lilla län Blekinge är inget undantag.

Ungdomars attityder till droger luckras upp alltmer, och många ser faktiskt ingen skillnad på att dricka sig berusade och att ta en tablett. Vår viktigaste uppgift är naturligtvis att hindra att våra unga prövar narkotika. Då är drogundervisningen i skolan mycket viktig, och den måste pågå och bli bättre. Detta kräver att lärarna får ständig fortbildning och kan vara den spjutspets i kampen som vi behöver. Alla lärare måste ha färsk kunskap om det som händer på drogfronten, och varje vuxen i skolan måste känna igen varje symptom och signal på att en elev börjar använda droger.

Fru talman! Frågan till satsrådet Wärnersson är: Vilka åtgärder är skolministern beredd att vidta så att skolpersonalen fortlöpande får utbildning i drogkunskap?

Anf. 45 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Jeppe Johnsson tar upp ett område som är oerhört viktigt, nämligen att våra barn ska ges en trygghet att fungera utan att därmed behöva stärka sig med någon form av droger. Givetvis är det såväl skolans som familjens ansvar att se till att ungdomarna får rätt start i livet och kan fungera som människor.

Arbetet inom skolan är så fördelat att det åligger rektor att se till att personalen får kompetensutveckling. När det gäller kunskap om arbetet i skolan om bl.a. droger är det speciellt i grundskolans läroplan markerat att detta ansvar ligger på rektor. Vi följer upp via Skolverket hur denna typ av uppgifter sköts. Skolverket har också kontinuerligt gett skolledarna kompetensutveckling. Och hela tiden utgår man från värderingsfrågor för att därmed också kunna stärka dem i deras roll och också ge information och tips på till vem man kan vända sig.

Anf. 46 JEPPE JOHNSSON (m):

Fru talman! Jag tackar skolministern för svaret. Men jag tror inte att vi kan nöja oss så enkelt. Jag har själv ett långt förflutet som lärare. Och vi hade naturligtvis drogundervisning, men vi fick väldigt lite fortbildning. Många gånger stod man och stampade med sina 70-talskunskaper om man inte själv lyckades skaffa sig det senaste.

Jag tror också att det är viktigt att man kan undervisa om drogerna. Men vad som också är oerhört viktigt är att alla som jobbar i skolan kan känna igen symtomen och skilja dem från vanligt tonårstrots. Jag tror att ju tidigare som man kan upptäcka drogmissbruket, desto bättre är det. Visserligen ska naturligtvis vi föräldrar också försöka upptäcka detta på våra barn. Men jag tror inte att vi får glömma bort skolpersonalen, därför att man ser barnen varje dag i skolan, och man lägger märke till förändringar. Man bör då ha riktigt bra kunskaper när det gäller att kunna se att något håller på att gå på tok.

Narkotikakommissionen som lade fram sitt förslag för en tid sedan har också begärt en förstärkning av ANT-undervisningen. Jag vill därför skicka med skolministern att det inte är bra som det är i dag. Mer måste göras. Vad avser skolministern att göra?

Anf. 47 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Vi har arbetat med värderingsfrågor sedan jag tillträdde som skolminister. I det ligger också de s.k. ANT-frågorna. Under detta arbete hade vi en lång rad olika intresseorganisationer som också har funnits på en nätverkssida. Denna nätverkssida har nu överlämnats till våra s.k. värdegrundscentrum. Genom dem skapade vi också kontakter och möjligheter när det gäller till vem skolan skulle kunna vända sig för att kunna få just den här kunskapen och kompetensen som Jeppe Johnsson för fram. Det är det sätt som jag har att arbeta på. Vi har markerat vikten av det. I botten på detta ligger just hur man är och fungerar som människa, och då måste man också få kunskapen, och den har vi visat på.

Anf. 48 SONJA FRANSSON (s):

Fru talman! Jag skulle vilja vända mig till utbildningsminister Östros. I februari 2000 hade vi en interpellationsdebatt om jämställdheten inom högskola och universitet. Då tog vi bl.a. upp situationen på KI som vi tyckte var ett oerhört viktigt universitetssjukhus med omfattande utbildning. Där har det funnits stora problem. Ministern tyckte som vi att det var en oerhört viktig organisationsfråga och tänkte följa frågan.

Bl.a. en hel del kvinnliga forskare har sagt att det tar för lång tid och att det händer för lite. Det saknas en policy. Det finns alldeles för få kvinnor i ledningen m.m. Jag tar KI som ett exempel, men jag vet ju att det ser olika ut i landet på både högskolor och universitet när det gäller jämställdhetsfrågan.

Min fråga till ministern är: Hur kan ministern göra mer för att öka jämställdheten just i ledningsansvaret? Det är ändå en viktig markering. Vem är det som är ansvarig – prefekter, dekanus, rektorer osv.?

Anf. 49 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag delar Sonja Franssons engagemang i jämställdhetsfrågan, inte minst när det gäller högre utbildning och forskning. Och jag kan nog liksom Sonja Fransson ibland känna en väldigt frustration över att det går väldigt sakta just på detta område i samhället. Det går visserligen åt rätt håll men mycket sakta. Det är därför som också statsmakterna, inte minst riksdagen, har ställt krav på den högre utbildningen och forskningen att vidta åtgärder för att få saker och ting att hända.

Våra myndigheter har ett ansvar för att låta sin verksamhet genomsyras av ett genusperspektiv för att bli medvetna om frågorna, både i utbildningen och i forskningen, men också vid tillsättningen. Det finns anledning att följa våra universitet och högskolor när det gäller hur de tillsätter de allra centralaste posterna. Samtidigt, och det är viktigt, kan inte riksdag och regering ta över ansvaret från universitetsvärlden för deras utnämningar. Så långt kan vi inte gå.

Men jag delar engagemanget och frustrationen över att det ibland går alldeles för sakta. Karolinska Institutet har varit ett exempel där det fortfarande är en lång väg kvar att gå.

Anf. 50 SONJA FRANSSON (s):

Fru talman! Vi står på samma grund och känner samma frustration. Ministern sade t.ex. att genusperspektivet ska genomsyra alla former av tillsättningar. Då undrar jag: Kommer genusperspektivet också att genomsyra tillsättningar som regeringen gör? Det gäller bl.a. vid tillsättning av rektorer inom universitet och högskolor, men också vid tillsättningar av ordförande och liknande, att ha engagemanget för genusfrågor när man får en sådan tjänst.

Anf. 51 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Svaret är ja när det gäller de förtroendeuppdrag som regeringen har direkt inflytande över. Där arbetar vi mycket med att få en jämställdhet i utnämningsspolitiken.

Vad gäller universitetens eget val av t.ex. rektorer är ett första viktigt grundläggande villkor att universiteten och högskolorna själva måste lämna förslag om vilka de vill ha som sina rektorer. Det ska inte regeringen styra.

Däremot är det viktigt att man, när man arbetar med rekryteringsfrågorna på den nivån, tar in jämställdhetsperspektivet ordentligt.

Låt mig ge två andra exempel där vi jobbar konkret med jämställdhetsfrågorna. Vi satsar stort på forskarskolor de kommande åren över hela landet. Vi har också från riksdagens sida ställt krav på att rekryteringen till dessa forskarskolor, framtidens forskare, ska ske med ett jämställdhetsperspektiv i bakhuvudet. Vi satsar på rekryteringstjänster för unga forskare. Där har riksdagen uttalat att vi också vid rekryteringen till de tjänsterna ska ha ett jämställdhetsperspektiv när vi arbetar med dem.

Visst går det att göra saker, och visst går det framåt, men för sakta, det håller jag gärna med om.

Normalarbetstiden inom vården

Anf. 52 BARBRO FELTZING (mp):

Fru talman! Jag vänder mig till statsrådet Mona Sahlin.

Vi vet att utslagning och utbrändhet är en stor fråga i arbetslivet. Det är ett stort problem. Bl.a. drabbar detta kvinnorna i vården. Många kvinnor säger till mig att de behöver ha en sänkt daglig arbetstid om de ska kunna arbeta vidare. Sanningen är den att de flesta inte orkar arbeta 40 timmar i veckan.

När nu statsrådet Mona Sahlin går ut med att lagstifta mot deltidssarbetslöshet kan jag se att en sänkning av normalarbetstiden skulle göra det lättare och ge fler tillfälle att gå upp till heltid, helst ett arbete på 35 timmar i veckan.

Då vill jag fråga statsrådet om hon är beredd att överväga en sänkning av normalarbetstiden så att deltidssarbetande kvinnor ska kunna gå upp till heltid.

Anf. 53 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Så spännande är politiken, att den förra fråga jag fick handlade om kvinnor i vården som vill ha mer tid, och nu kommer en fråga om de kvinnor i vården som vill gå ned i tid. Det är ett exempel på att frågan om arbetstiden måste få förbli individuell och faktiskt ännu starkare bli en fråga som var och en har ett större inflytande över. Barbro Feltzing och jag har diskuterat många gånger det faktum att den grupp kvinnor i vården som är mest utbränd och som har mest skador är de som jobbar sex timmar om dagen. Det kanske handlar ännu mer om att ge de här kvinnorna ett större ansvar och större befogenheter över hur de utför sina arbetsuppgifter och inte bara tro att en kortning av arbetstiden löser de här problemen.

För övrigt har vi en utredning som ska titta på frågan om arbetstidsförkortning och som också ser på det som är Miljöpartiets stora fråga, normalarbetstiden. Den lär vi återkomma till, om inte annat så vid nästa val.

Anf. 54 BARBRO FELTZING (mp):

Fru talman! Det är riktigt att det kommer att bli en utredning så småningom. Det välkomnar jag.

Drygt 80 % av de deltidsarbetslösa är kvinnor. Men många äldre kvinnor deltidsarbetar därför att de är utbrända och utslitna och har själva gått ned. Om många fler skulle kunna få heltid vore det mycket lättare att gå ned i arbetstid, förutsatt att alla lättare först kunde gå upp till heltid. Det tycker jag man måste överväga om man ska ha en lagstiftning mot deltid.

Frågestund

Anf. 55 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Min utgångspunkt är fortfarande att var och en av oss, man som kvinna, måste få en större rätt att påverka sin egen arbetstid. Arbetstiden måste få lov att variera med livet. Vi har perioder av våra liv när vi har små barn, barnen växer upp, våra kroppar blir äldre, och då måste arbetslivet anpassas mer efter individerna. När individerna ska trycka in sig i stora mastodontorganisationer med för få inflytandemöjligheter, då får individerna betala priset. Det är det som märks i dag i den alltmer alarmerande mängden arbetsskador och utbrändhet som vi ser. Min lösning handlar snarare om att förstärka individernas rätt och inte söka mer stelbenta centrala system. Men det, fru talman, lär vi återkomma till.

Bredbandsanslutning i kommunerna

Anf. 56 LENA EK (c):

Fru talman! Min fråga riktar sig till näringsminister Björn Rosengren.

Nu är det snart ett år sedan regeringens IT-proposition kom. I ett svar på riksdagens frågestund för ett halvår sedan sade näringsministern att 98 % av alla hushåll skulle nås av bredband inom två år.

Nu rapporterar Kommunförbundet att kommunerna inte ställer upp med delfinansiering. Det kan man förstå därför att två tredjedelar av kommunerna går back i dagens läge trots högkonjunktur. Tidningarnas affärssidor rapporterar att de bolag som tänkt gräva kablar på marknadens villkor nu lägger om sina planer, minskar investeringar och skjuter upp grävarbetet.

Min fråga till näringsministern blir därför: Vilket blir enligt näringsministern det faktiska resultatet när det gäller svenska folkets bredbandsanslutning när dessa två år snart har gått?

Anf. 57 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Får jag först konstatera att i den proposition som förelades från regeringen om IT-infrastrukturen gjorde vi ett väl valt snitt mellan vad staten ska betala och vad marknaden ska betala. Vi kan konstatera att inget land har haft en så snabb utveckling på detta område som Sverige.

När det gäller kommunerna får man förutse att de måste vara beredda att investera i bredband som man gör i annat som vatten, avlopp, vägar och liknande. Därtill vill jag säga att när vi talar om bredband innebär det att vi talar om möjlighet till höghastighetsinformation. Man brukar säga

att det är två megabit per sekund. Det innebär inte att det ska vara en sorts teknik, dvs. att man måste gräva ned kablar, att man måste ha optokablar och allt vad de heter. Det kan lika gärna ske via radio, telefoni och liknande. Vad vi har gjort är att lägga fram en proposition som innebär att detta ska ske oberoende av teknik.

Anf. 58 LENA EK (c):

Fru talman! Det är korrekt att det finns olika sorters tekniska möjligheter, men de andra tekniska möjligheterna skjuts ju ännu längre fram, för de är ännu dyrare. Marknaden, som den ser ut nu, har ännu större problem med de varianterna.

Min fråga är fortfarande obesvarad: Vilken är näringsministerns prognos nu när kommunerna säger ifrån och inte ställer upp på detta och när bolagen på marknaden har fått en försämrad ekonomi? Vilken är näringsministerns prognos efter det att den här tvåårsperioden har gått? Hur mycket har näringsministern justerat ned från 98 %?

Anf. 59 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Nu har det gått ett halvår. Vi har ett och ett halvt år kvar. Vi får väl avvakta. Sedan får vi se hur långt vi kommer när det gäller att alla ges möjligheter till uppkoppling på bredband, dvs. minst två megabit. Vi får avvakta det, jag kan inte svara på det. Det är ett och ett halvt år kvar. Ingen kan säga någonting om detta.

Jag vill också säga när det gäller val av teknik att det inte är helt ovanligt i glesbygden, och det kan vara enda möjligheten, att man gör det via radio. Många kommuner har gjort detta på ett utomordentligt sätt. Jag är också övertygad om att alltför många kommuner kommer att investera i detta.

Jag vill avslutningsvis återigen säga att inget annat land bygger upp bredbandskommunikation lika snabbt som vårt land gör. Jag tycker att vi ska vara glada över det.

Kongo-Kinshasa

Anf. 60 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Min fråga går till vår förra utrikesminister. Sverige har ju besök av den nye presidenten Joseph Kabila i staten Kongo-Kinshasa, det forna Zaire. Kongo-Kinshasa är förmodligen den största konflikthärden i världen. Man har på ett fåtal år i området krigsmördat ca 1 ½ miljon människor, utan att världen i övrigt har gjort särskilt mycket åt förhållandena. Den FN-styrka som skulle ha kommit dit har funnit situationen så instabil att den ännu inte har kommit på plats. Det är en mycket olycklig fördröjning.

Man är i avsaknad av demokrati och har en ekonomi i ruiner. Landet har en ung befolkning, och hälften av barnen i skolåldern går inte i skola. Detta är en tickande bomb.

Min fråga till vice statsministern är om den nye presidenten inger större förhoppningar än vad företrädaren gjorde. Kan Sverige genom EU eller FN göra en insats som skulle kunna förbättra situationen?

Anf. 61 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det är en mycket tragisk utveckling i Kongo-Kinshasa. Det har varit så under flera år, och det har varit en glömd konflikt. Det är geografiskt ett enormt land, med många folkgrupper och fullt av konflikter. Egentligen är hela regionen inblandad. Det finns dessvärre också många utländska trupper inne i Kongo.

Dramatiken gjorde att en ny president kom till makten. Från flera håll har man på ett positivt sätt velat utnyttja den situation som uppstod när den nye presidenten fick ta över lite plötsligt. FN har kunnat fatta en del nya beslut. EU och Sverige stöder utvecklingen för att få i gång både en internationell dialog och en dialog med de grannländer som har trupper i Kongo-Kinshasa just nu. Jag tror faktiskt att det ser ljusare ut i dag än vad det har gjort på ganska länge.

Anf. 62 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Det är bra att den dialogen nu har kommit i gång. Avsaknaden av ett sådant samtal med den uppmärksamhet som det kan skapa har väl bidragit till att göra situationen svårare. Man lever i Kongo-Kinshasa med en inflation om kanske 300 eller 400 %. Hundratals krigsdödsstraff har utfärdats utan dom och rannsakan, och man har en infrastruktur där det till varje bilresa också hör att göra ett verkstadsbesök. Statsekonomin är i ruiner.

Man kan så till vida ändå se hoppfullt på läget att det funnits intresse för insatser främst från s.k. NGO:er – Röda korset, Läkare utan gränser, MR-grupper och sedan länge biståndsgivande missionssällskap. Här har bl.a. Sverige varit med. Jag tror att en bra insats bör vara småskalig och bör genomföras nära befolkningen. Det skulle vara bra om regeringen kunde driva en linje på småskalig basis för fred och demokrati i området.

Anf. 63 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! När jag i går träffade president Kabila här i Stockholm förde vi fram egentligen alla de här argumenten. Fred är naturligtvis det grundläggande, och därför måste samtal till både inne i landet och med grannländernas representanter. Men det måste också komma till en ekonomisk utveckling. Ekonomiska reformer är helt nödvändiga. Det är först då som det lite mer storskaliga biståndet kan komma in, t.ex. EU:s bistånd.

Under tiden måste vi se till att det humanitära biståndet fungerar. Det har varit svårt för organisationer att komma ut i olika delar av Kongo. Också om detta förde jag samtal med presidenten, som säger att man nu är mer öppen för det. Man kan ge skydd åt dem som vill ge humanitärt bistånd så att säga lite längre ut i byarna än vad man tidigare har kunnat göra.

Den kvalificerade yrkesutbildningen

Anf. 64 MONICA ÖHMAN (s):

Fru talman! Jag vill rikta en fråga till statsrådet Wärnersson. Riksdagen har helt nyligen erhållit en proposition från regeringen om permanentning av den försöksverksamhet som har pågått med kvalificerad

yrkesutbildning. Jag tycker att detta är bra. Att vi har fått det här förslaget tolkar jag så att regeringen tycker att det är en bra utbildningsform, som man vill satsa på.

Intresset för den här utbildningen har varit stort ute i landet, och det har varit stor efterfrågan på platser. Jag ser den som ett bra komplement till alla de andra satsningar som har gjorts på utbildningsområdet på senare år.

Min fråga till statsrådet är följande: Är regeringen, om den nu tycker att det här är en bra utbildningsform, möjligen också beredd att utöka antalet platser?

Anf. 65 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Det är helt riktigt, som Monica Öhman säger, att försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning har varit mycket uppskattad under de tre år som den har pågått. Det är därför som vi nu har lagt fram förslag till riksdagen om att permanenta verksamheten.

Det som är bra i verksamheten är att behoven kommer underifrån. Initiativ har kunnat tas såväl från företag som från kommun, i något fall också från högskola. Det sker sedan mellan dessa tre parter en samverkan om utformningen. Näringslivet svarar för en stor del av detta. Lärande kan ske också i arbetslivet, och den delen betalas av näringslivet.

Försöksverksamheten har haft en volym om 12 000 platser, och många har varit intresserade av att erbjuda dessa. För att få ett ja har man verkligen fått passera nålsögat, något som också garanterat en hög kvalitet i utbildningarna.

Detta är den beskrivning av läget som vi i dag har lagt fram i propositionen till riksdagen.

Anf. 66 MONICA ÖHMAN (s):

Fru talman! Jag tackar för den positiva beskrivningen. Det är ungefär samma syn på den här utbildningen som jag har. I min hemkommun Kalix har man under en tid arbetat med ett projekt för att bredda naturbruksgymnasiet. Projektet går ut på en komplettering av gymnasiet med en vattenbrukslinje. Också näringslivet har stöttat detta projekt. Man har inte lyckats få platser under försöksperioden, men man har byggt upp en helt ny anläggning, som har invigts i dagarna.

Min fundering är om man vid fördelningen av de 12 000 platserna försöker sprida ut platser över landet och ger möjligheter till regionala intressenter som uppfyller de krav som ställs på utbildningen att delta.

Anf. 67 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Givetvis är det viktigt att se till att de här platserna blir jämnt fördelade över landet. Det enda minuset hittills har varit att flertalet av platserna varit förlagda till Mellansverige och nedåt.

Jag tänker inte gå in på det enskilda fallet i Kalix, men erfarenheten säger att man kan ansöka flera gånger om att komma med i de här utbildningarna. Det görs, som jag sade, en noggrann granskning, och det är viktigt att så sker, men det bör också vara en bra dialog mellan den som ansöker och den kommitté som för närvarande handhar ansökningarna.

Det är inte tänkt att det ska vara fråga om permanenta utbildningar, utan de ska vara med så länge som behovet finns. Det kommer därför

hela tiden att vara en rörlighet i platserna. Vissa utbildningar kommer att finnas med under ett begränsat antal år, kanske sex år, och andra kommer att finnas med under en längre tid. Att de som i dag är godkända inte alltid kommer att finnas med är en av de stora poängerna med den här verksamheten.

Jag rekommenderar alltså Kalix att komma tillbaka med en ansökan ytterligare en gång.

Främmande språk i gymnasieskolan

Anf. 68 LARS HJERTÉN (m):

Fru talman! Också jag vill ställa en fråga till skolministern. En aktuell rapport från Skolverket visar att allt färre gymnasister väljer andra främmande språk än engelska. Det språk som mest har fått stå tillbaka är tyska. På de två stora programmen, det naturvetenskapliga och det samhällsvetenskapliga programmet, fick förra året 35 % slutbetyg i tyska mot 50 % några år dessförinnan. På övriga nationella program väljer nästan ingen ett annat språk än engelska.

Skolverket är oroad över utvecklingen och säger att det finns ett stort behov av flera främmande språk, dels för studier i andra europeiska länder, dels för arbete där.

Innevarande år är ett språkår som Europarådet och EU står bakom. Målsättningen är att man ska läsa minst två språk utöver modersmålet. I Sverige går riktningen åt motsatt håll.

Därför blir min fråga: Är regeringen intresserad av att vidta några åtgärder för att fler gymnasister ska läsa främmande språk?

Anf. 69 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! I år är det språkåret. Precis som både EU och Europarådet har sagt är det viktigt att vi lär så många språk som möjligt. Det är en del i demokratin att vi ska kunna kommunicera med varandra. Det är också regeringens uppfattning.

En del är att vi i dag redan erbjuder flera språk i grundskolan. Vi vet att eleverna startar med engelskan i de lägsta årskurserna, och sedan gör de ytterligare något val inom grundskoletiden.

Jag tror att det är viktigt att unga människor prövar på språken innan de kanske gör det bestämda valet. Den förändring vi har gjort bygger på grundskolans kompetens och att eleverna stegvis förkovrar sig in i gymnasieskolan.

Det gör att eleverna också har en större möjlighet att byta språk om de kommit på fel språk, så att säga, inom grundskolan. De kan då byta under grundskoletiden, börja på nytt och bygga på när de kommer till gymnasieskolan.

Det är en ny modell som vi prövar och som inte har funnits tidigare. Förhoppningsvis leder den till att fler kommer att kunna fler språk när de går ut gymnasiet.

Anf. 70 LARS HJERTÉN (m):

Fru talman! Problemet är att utvecklingen går åt fel håll. De senaste åren har färre gymnasister läst mer än engelska som främmande språk.

Det är också ett problem att det är svårt att rekrytera språklärare till skolorna i dag. Det var mycket lättare för några år sedan. Det är svårt att fylla kvoterna på lärarhögskolorna för främmande språk, dvs. kommande lärare som tänker undervisa i främmande språk.

Det motverkar också den trend som vi vill se, dvs. att fler läser främmande språk i gymnasieskolan.

Anf. 71 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Fru talman! Fortfarande läser de flesta ungdomar mer än två språk, och det gör de redan medan de är inom grundskolan.

Förändringen att lägga om språkkurserna har nu trätt i kraft. Det har vi inte haft innan. Den är ett led i att eleverna ska kunna göra ett felval, kunna byta språk och sedan läsa vidare och bygga på den kunskap de har från grundskolan.

En annan del är att stärka modersmålsundervisningen, vilket regeringen också angivit i budgetpropositionen. Många elever har ett modersmål som de skulle kunna utveckla ytterligare.

Jag är övertygad om att vi i den framtid vi går till mötes med brist på arbetskraft verkligen ska ta till vara den språkkunskap som våra invandrare har med sig och utveckla den vidare så att de blir starka även i sitt eget modersmål, plus att de kanske har svenskan, engelskan och kanske ytterligare ett språk.

Kongo-Brazzaville

Anf. 72 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till vice statsminister Lena Hjelm-Wallén. Jag vill då gå över på andra sidan Kongofloden till Kongo-Brazzaville. Jag har varit där en vecka och har på nära håll fått se vad tre inbördeskrig har inneburit i mänskligt lidande och förstörelse.

Jag har också kunnat konstatera att FN-organ och frivilliga uppådar ett samhällsengagemang. Det är nödvändigt för att kunna få fred men också för att kunna få en demokratiseringsprocess.

Budskapet till mig från folket i Kongo-Brazzaville var att det inte ville bli betraktat som Frankrikes bakgård, och att Sverige har ett stort förtroendekapital i Kongo-Brazzaville.

Min fråga är: Vad gör Sverige aktivt när det gäller att stödja den demokratiseringsprocess som trots allt lidande börjar skönjas?

Anf. 73 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! De båda republikerna Kongo är väl kända för många svenskar genom att missionärerna kom dit väldigt tidigt. Det är någonting bra att bygga på, även om vi sedan politiskt-diplomatiskt inte haft så nära relationer. Det har också berott på samhällsutvecklingen i dessa två länder.

Kongo-Brazzaville har också haft ett väldigt otäckt inbördeskrig. Det var en kortare konflikt, men väldigt blodig och otäck. Där har nu ändå en sorts nationell dialog kommit till stånd.

Det är framför allt via EU som vi kan stödja den politiska utvecklingen så att den leder till något positivt för människorna där. Även ekono-

miskt och socialt är det i huvudsak EU:s bistånd som vi måste sikta in oss på.

Där betyder Sverige mycket just nu när vi är ordförande. Vi kommer att fortsätta att driva på i det arbetet.

Prot. 2000/01:80

15 mars

Frågestund

Anf. 74 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Tack för det svaret.

Jag förstår att Belgien har ett stort engagemang inför sitt ordförandeskap. Min önskan är ändå att Sverige aktivt förbereder detta inför Belgiens ordförandeskap.

Jag skulle vilja fråga om just FN-organen. Unicef gör ett otroligt arbete där nere med mycket små medel. Är vice statsministern beredd att ge mer pengar och ekonomiska medel för att kunna få den uppbyggnad som behövs av bl.a. skolor och även när det gäller att ta hand om alla dessa kvinnor som blivit utsatta för organiserade våldtäkter?

Anf. 75 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det är bra att FN-organ nämns i dessa sammanhang. De betyder väldigt mycket. Då ska man som svensk också känna att vi är mycket närvarande som svenskar, representerande vårt land, genom dessa FN-organ.

Unicef är ett av de FN-organ där Sverige är en av de största givarna. Vi tänker fortsätta att vara en mycket stor givare, eftersom vi tycker att Unicef gör ett bra arbete. Det är ett bra sätt att ge bistånd. Det ska vi fortsätta med.

Homofobi

Anf. 76 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till diskrimineringsminister Mona Sahlin angående homofobi.

Jag tror att lagstiftningen i Sverige påverkar de attityder som finns. Det finns fortfarande lagstiftning som är viktig att ändra. T.ex. tycker jag att homosexuella ska få ansöka om adoptioner. Om de sedan ska få adoptera ska i varje fall utgå från barnets bästa.

Likaså måste det införas en lag mot hets mot homosexuella. Det är viktigt att det ska vara straffbart att hetsa mot homosexuella. Men det är också viktigt med attityderna och fördomarna i samhället i allmänhet.

Det gäller att driva en aktiv och öppen debatt för att bekämpa den homofobi som tyvärr existerar i vårt samhälle i dag. Det är väldigt viktigt för kampen för alla människors lika värde att föra en sådan debatt.

Då vill jag fråga vad regeringen gör för att bidra till en sådan öppen och aktiv debatt.

Anf. 77 Statsrådet MONA SAHLIN (s):

Fru talman! Den handlingsplan mot rasism, främlingsfientlighet, homofobi och diskriminering som presenterades för riksdagen för några veckor sedan är en väldigt viktig utgångspunkt för den fråga som Hillevi Larsson tar upp.

Där markeras det tydligt, på ett sätt som inte är helt vanligt, att kampen mot rasism och homofobi är en och samma sak. Precis på samma målmedvetna sätt som rasister och andra attackerar och utsätter bl.a. homosexuella måste också samhällets försvar för den gruppen vara målmedvetet.

Det är viktigt att förändra attityder genom att t.ex. inte diskutera homosexuella som en minoritet som ska tolereras utan som en grupp individer, människor, män och kvinnor, som har en rätt att mötas med respekt.

De debattinlägg som Hillevi Larsson själv gör är viktiga steg. Vi är många som har ansvar för att föra upp frågan som de homosexuellas ställning i samhället på en mycket högre nivå på den politiska dagordningen. Det är i grunden en fråga om demokrati.

Till det kommer lagstiftningen, som vi återkommer till, precis som Hillevi Larsson sade, med två mycket spännande förslag.

Anf. 78 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret, som jag tycker låter mycket hoppgivande. Man är beredd att arbeta på två fronter, både med lagstiftning och med attityderna.

Det pågår redan i dag väldigt positiva exempel på att människor tar egna initiativ, dvs. initiativ behöver inte komma uppifrån. T.ex. genomför Kommunal i Stockholm homokompetensutbildning för sina medlemmar. Det försiggår också runt om i landet för politiker.

Det finns på alla fronter mycket fördomar och okunskap. Det är också grunden till homofobi.

Den kommunala självstyrelsen

Anf. 79 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Några statsråd har i varierande grad fått kritik för att de i det borgerligt styrda Stockholm accepterat kommunala erbjudanden om köp av lägenheter och tomträttsmark.

Statsministern har i pressen, senast i dag, antytt att kommunerna har för stor handlingsfrihet och att de i större utsträckning borde följa nationella direktiv.

Mot den bakgrunden vill jag ställa följande fråga till vice statsministern: Planerar regeringen ytterligare inskränkningar i den kommunala självstyrelsen?

Anf. 80 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Som kammaren väl känner till anser vi socialdemokrater att det är väldigt viktigt att det finns blandformer när det gäller boende. Allmännyttan är t.ex. väldigt viktig. Om man, så som sker i den kommun där vi är just nu, säljer ut allmännyttan och ombildar den till bostadsrätter, kommer det så småningom inte att vara möjligt för unga människor att hyra lägenheter inne i staden. Det är vi emot, och eftersom vi är emot det försöker vi hitta former för att förhindra att så sker.

Det är också en sorts försakingring av det som en kommun under lång tid har byggt upp som förmögenhet. Vi ogillar en sådan politik och försöker motverka detta.

Prot. 2000/01:80
15 mars

Frågestund

Anf. 81 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Statsministern säger i tidningen i dag att decentraliseringsarbetet har varit lite av en abdikation. Och eftersom abdikation betyder maktavsägelse tycker tydligen regeringen att man är maktlös. Då undrar jag på vilket område regeringen vill ta makten från kommunerna. Gäller det äldrevården, skolan eller sjukvården? Eller är det så att man vill förhindra medborgarna att äga sin egen bostad?

Anf. 82 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Vi har i vårt land gått igenom en mycket stark decentraliseringsprocess. Kommunerna har fått mycket mer att säga till om under de senaste 25 åren. Det har varit bra. Det fungerar bra på det sättet.

Men vi kan inte avhända oss ett nationellt ansvar. Det ligger i medborgarskapet att det inte ska skilja alltför mycket mellan människors möjligheter i olika kommuner. Det är den balansen som vi måste titta på då och då. Det kan hända att det blir obalans i detta. Då får vi rätta till det.

Anf. 83 TALMANNEN:

Detta var det sista inlägget i denna veckas frågestund som nu är avslutad. Jag tackar regeringens och kammarens företrädare för er medverkan.

10 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 15 mars

2000/01:325 av *Tasso Stafilidis* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Homosexuella flyktingar från Iran

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 mars.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 14 mars

2000/01:892 av *Göran Norlander* (s) till miljöminister Kjell Larsson
Skydd av områden med höga naturvärden

den 15 mars

2000/01:893 av *Harald Bergström* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
E 4 förbifart Markaryd och Örkellunga

den 14 mars

2000/01:894 av *Johan Pehrson* (fp) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Avvisning av Kosovoflyktingar

2000/01:895 av *Amanda Agestav* (kd) till statsrådet Ingela Thalén
Ledighet för fosterföräldrar

2000/01:896 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsminister Björn von Sydow

Bordellbesök vid örlogsbesök utomlands

2000/01:897 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Transportörsansvaret

2000/01:898 av *Eskil Erlandsson* (c) till miljöminister Kjell Larsson
Effekter av det förändrade klimatet

2000/01:899 av *Göran Norlander* (s) till näringsminister Björn Rosengren

Lantbrevbärarnas kassaservice

2000/01:900 av *Göran Norlander* (s) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Extra medel till skolan

2000/01:901 av *Kerstin Kristiansson Karlstedt* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Herrelösa hus

2000/01:902 av *Karl-Göran Biörsmark* (fp) till utrikesminister Anna Lindh

Situationen i Sudan

2000/01:903 av *Margareta Cederfelt* (m) till socialminister Lars Engqvist

Svartkrogarna

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 mars.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 15 mars

2000/01:830 av *Jan-Evert Rådhström* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Skydd av svagare part

2000/01:838 av *Margareta Cederfelt* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Konkurser inom detaljhandeln

2000/01:839 av *Annelie Enochson* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

Färjetrafiken i Göteborgs södra skärgård

2000/01:842 av *Ronny Olander* (s) till statsrådet Mona Sahlin

Drogtest i arbetslivet

2000/01:843 av *Margareta Sandgren* (s) till näringsminister Björn Rosengren

Samarbetsprojekt för bredband

Prot. 2000/01:80

15 mars

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen 20 mars.

13 § Kammaren åtskildes kl. 15.02.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen kl. 12.59 och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Utökning av antalet extra suppleanter i EU-nämnden.....	1
3 § Val av extra suppleant i EU-nämnden.....	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
5 § Svar på interpellation 2000/01:286 om ursprungsmärkning för livsmedel.....	2
Anf. 1 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	2
Anf. 2 LENA EK (c)	4
Anf. 3 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	5
Anf. 4 LENA EK (c)	6
Anf. 5 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	7
Anf. 6 LENA EK (c)	8
Anf. 7 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	8
6 § Svar på interpellation 2000/01:278 om glesbygdsskolornas framtidsmöjligheter	9
Anf. 8 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	9
Anf. 9 BIRGITTA SELLÉN (c).....	11
Anf. 10 LARS HJERTÉN (m)	12
Anf. 11 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	13
Anf. 12 BIRGITTA SELLÉN (c).....	14
Anf. 13 LARS HJERTÉN (m)	14
Anf. 14 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	15
Anf. 15 BIRGITTA SELLÉN (c).....	16
Anf. 16 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	17
7 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.....	17
8 § Hänvisning av ärenden till utskott	17
Ajournering.....	17
Återupptagna förhandlingar	18
9 § Frågestund	18
Anf. 17 TALMANNEN	18
<i>Ung Företagsamhet.....</i>	<i>18</i>
Anf. 18 ROLF GUNNARSSON (m)	18
Anf. 19 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	18
Anf. 20 ROLF GUNNARSSON (m)	18
<i>Kosovoalbaner.....</i>	<i>19</i>
Anf. 21 MATZ HAMMARSTRÖM (mp)	19
Anf. 22 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	19
Anf. 23 MATZ HAMMARSTRÖM (mp)	19
Anf. 24 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	20
<i>Deltidsarbetslösheten</i>	<i>20</i>
Anf. 25 ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s).....	20
Anf. 26 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	20
Anf. 27 ANN-MARIE FAGERSTRÖM (s).....	21
<i>Transportörsansvaret</i>	<i>21</i>

Anf. 28 BIRGITTA CARLSSON (c).....	21
Anf. 29 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	21
Anf. 30 BIRGITTA CARLSSON (c).....	22
Anf. 31 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	22
<i>Mellanöstern</i>	22
Anf. 32 MURAD ARTIN (v)	22
Anf. 33 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	22
Anf. 34 MURAD ARTIN (v)	22
Anf. 35 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	23
<i>Friskolorna</i>	23
Anf. 36 MARIA LARSSON (kd).....	23
Anf. 37 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	23
Anf. 38 MARIA LARSSON (kd).....	24
Anf. 39 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	24
<i>Bondens lönsamhetsproblem</i>	24
Anf. 40 HARALD NORDLUND (fp).....	24
Anf. 41 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	25
Anf. 42 HARALD NORDLUND (fp).....	25
Anf. 43 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	25
<i>Skolpersonalens drogkunskap</i>	25
Anf. 44 JEPPE JOHNSSON (m).....	25
Anf. 45 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	26
Anf. 46 JEPPE JOHNSSON (m).....	26
Anf. 47 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	26
<i>Jämställdheten inom högskola och universitet</i>	27
Anf. 48 SONJA FRANSSON (s)	27
Anf. 49 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	27
Anf. 50 SONJA FRANSSON (s)	27
Anf. 51 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	27
<i>Normalarbetstiden inom vården</i>	28
Anf. 52 BARBRO FELTZING (mp).....	28
Anf. 53 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	28
Anf. 54 BARBRO FELTZING (mp).....	29
Anf. 55 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	29
<i>Bredbandsanslutning i kommunerna</i>	29
Anf. 56 LENA EK (c)	29
Anf. 57 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	29
Anf. 58 LENA EK (c)	30
Anf. 59 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s).....	30
<i>Kongo-Kinshasa</i>	30
Anf. 60 ELVER JONSSON (fp).....	30
Anf. 61 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	31
Anf. 62 ELVER JONSSON (fp).....	31
Anf. 63 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	31
<i>Den kvalificerade yrkesutbildningen</i>	31
Anf. 64 MONICA ÖHMAN (s)	31
Anf. 65 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	32
Anf. 66 MONICA ÖHMAN (s)	32
Anf. 67 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	32

<i>Främmande språk i gymnasieskolan</i>	33
Anf. 68 LARS HJERTÉN (m)	33
Anf. 69 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	33
Anf. 70 LARS HJERTÉN (m)	33
Anf. 71 Statsrådet INGEGERD WÄRNERSSON (s)	34
<i>Kongo-Brazzaville</i>	34
Anf. 72 ROSITA RUNEGRUND (kd)	34
Anf. 73 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	34
Anf. 74 ROSITA RUNEGRUND (kd)	35
Anf. 75 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	35
<i>Homofobi</i>	35
Anf. 76 HILLEVI LARSSON (s)	35
Anf. 77 Statsrådet MONA SAHLIN (s)	35
Anf. 78 HILLEVI LARSSON (s)	36
<i>Den kommunala självstyrelsen</i>	36
Anf. 79 CARL-ERIK SKÅRMAN (m)	36
Anf. 80 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	36
Anf. 81 CARL-ERIK SKÅRMAN (m)	37
Anf. 82 Vice statsminister LENA HJELM-WALLÉN (s)	37
Anf. 83 TALMANNEN	37
10 § Anmälan om interpellation	37
11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	37
12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	38
13 § Kammaren åtskildes kl. 15.02.	39

